

**Звіт
про стратегічну екологічну оцінку
проєкту Програми соціально-
економічного та культурного розвитку
Марганецької міської територіальної
громади
на 2026 рік**

2025

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування – проєкту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік, її зв'язок з іншими документами державного планування	4
РОЗДІЛ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	18
2.1. Атмосферне повітря	20
2.2. Водні ресурси	22
2.3. Земельні ресурси, ґрунти та надра	25
2.4. Біологічне та ландшафтне різноманіття, природно-заповідний фонд та національна екологічна мережа	26
2.5. Загальна характеристика тваринного світу	30
2.6. Відходи	30
2.7. Демографічна ситуація та стан здоров'я населення	32
РОЗДІЛ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	34
РОЗДІЛ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	41
РОЗДІЛ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	43
РОЗДІЛ 6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	46
РОЗДІЛ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік	50
РОЗДІЛ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	52

РОЗДІЛ 9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	57
РОЗДІЛ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	60
РОЗДІЛ 11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію	61

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого розвитку, що спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань у процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Один з інструментів екологічної політики, який дозволяє поряд з економічними та соціальними факторами враховувати в процесах планування та управління екологічні фактори, – екологічна оцінка. Екологічна оцінка заснована на простому принципі: легше виявити і запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії її впровадження. Екологічна оцінка зосереджена на всебічному аналізі можливого впливу запланованої діяльності на довкілля і використанні результатів цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків.

Стратегічна екологічна оцінка (далі – СЕО) – процедура визначення, опису та оцінювання наслідків виконання документів державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків, яка включає визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки, складання звіту про стратегічну екологічну оцінку, проведення громадського обговорення та консультацій.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

СЕО може підвищити якість планування декількома способами, зокрема шляхом забезпечення сфокусованого, відкритого до альтернатив підходу, а також шляхом аналізу цілого ряду потенційних наслідків і можливостей для досягнення більш збалансованих форм розвитку.

РОЗДІЛ 1. Зміст та основні цілі документа державного планування – проєкту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік, її зв'язок з іншими документами державного планування

Метою стратегічної екологічної оцінки є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля (флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів), безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу

планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків у процесі стратегічного планування.

Об'єктом оцінки даного звіту є документ державного планування – проєкт Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік (далі – Програма) - для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виправданих альтернатив, розроблення заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків.

Враховуючи умови воєнного стану в Україні, Програма базується на аналізі основних показників і тенденцій соціально-економічного розвитку громади у 2025 році та визначає мету, завдання та заходи економічного та соціального розвитку громади на 2026 рік.

Мета Програми: забезпечення стабільної роботи всіх сфер життєдіяльності громади, організація безпечних умов проживання в період дії воєнного стану, ефективне вирішення соціальних і гуманітарних питань; подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних, соціальних послуг; сприяння соціальній адаптації захисників та захисниць України, що повертаються з війни; модернізація об'єктів житлово-комунального господарства для подальшої їх ефективності; стабілізація економічного розвитку та поступове його нарощення, створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів господарювання.

На 2026 рік визначено наступні пріоритетні напрямки розвитку: створення умов для повернення мешканців до громади; відновлення пошкоджених житлових будинків, об'єктів критичної та соціальної інфраструктури; впровадження енергоефективних та ресурсощадних заходів; забезпечення громадської безпеки; збереження екологічного балансу та захист довкілля.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік охоплює основні види господарської діяльності: промисловий комплекс, інвестиційну та зовнішньоекономічну діяльність, житлово-комунальне господарство, освіту, охорону здоров'я, фізичну культуру та спорт, культуру, охорону навколишнього середовища тощо.

Таблиця 1.1 - Пріоритетні цілі, визначені завдання та заходи, які розглядаються для кожної галузі (сфери діяльності громади)

Галузі (сфери діяльності)	Завдання та заходи
1. Промисловість	Створення умов для відновлення промислового виробництва усіх видів промисловості з їх подальшим стабільним розвитком, відновлення логістики, пошук та створення нових каналів збуту продукції з метою зниження негативних наслідків російського вторгнення в Україну: 1.1. підвищення економічної активності та розширення фінансових можливостей підприємств через поживлення

	попиту, налагодження технологічних процесів, активізація інвестиційної діяльності; 1.2. покращення та забезпечення ефективної логістики в умовах обмежених можливостей експорту, пошук та створення нових логістичних зв'язків; 1.3. освоєння нових конкурентоспроможних видів та розширення асортименту продукції; 1.4. проведення засідань, нарад, робочих зустрічей з керівниками промислових підприємств усіх форм власності задля поглибленого вивчення ситуації на проблемних підприємствах, визначення шляхів активізації розвитку промисловості громади; 1.5. запровадження енергозберігаючих технологій та системного заощадження паливно-енергетичних ресурсів.
2. Інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність	Розвиток співпраці з міжнародними партнерами, стимулювання залучення інвестицій в промисловий комплекс: 2.1. залучення інвесторів до ключових сфер: транспортна та соціальна інфраструктура, відновлення житла, вирішення проблем внутрішньо переміщених осіб; 2.2. участь в бізнес-форумах, ділових зустрічах, семінарах, круглих столах з питань підготовки інвестиційних проєктів; 2.3. розширення можливостей експорту та імпорту товарів в умовах порушення ланцюгів постачання; 2.4. переорієнтація експорту продукції та пошук нових ніш на зовнішніх ринках; 2.5. налагодження закордонних зв'язків та розширення торгових відносин з міжнародними партнерами; 2.6. активізація участі підприємств міста у міжнародних виставкових заходах та бізнес-форумах на території України та за її межами; 2.7. поширення комерційних пропозицій товаровиробників стосовно експортних можливостей та потреби в імпорті для подальшого міжнародного співробітництва та пошуку потенційних партнерів.
3. Соціальна політика	
3.1. Зайнятість населення та ринок праці	Сприяння продуктивній зайнятості населення, забезпечення надання якісних послуг з працевлаштування незайнятому населенню та безробітним: 3.1.1. проведення комплексу заходів на ринку праці, спрямованих на посилення мотивації до легальної зайнятості; 3.1.2. сприяння створенню нових робочих місць, що відповідають вимогам сучасного ринку праці; 3.1.3. створення умов для забезпечення суб'єктів

	господарювання кваліфікованими кадрами; 3.1.4. співпраця з Марганецьким управлінням Нікопольської філії Дніпропетровського обласного центру зайнятості з питань працевлаштування внутрішньо переміщених осіб та організації громадських та інших робіт тимчасового характеру; 3.1.5. розширення сфери застосування праці та стимулювання зацікавленості роботодавців у створенні нових робочих місць; 3.1.6. організація підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточних та перспективних потреб ринку праці.
3.2. Грошові доходи населення та заробітна плата	Забезпечення зростання доходів населення, недопущення виникнення заборгованості з оплати праці: 3.2.1. забезпечення своєчасної виплати зарплати не нижче встановленого мінімального розміру оплати праці; 3.2.2. впровадження подальших заходів із легалізації трудових відносин та виплати заробітної плати; 3.2.3. дотримання умов колективних договорів, галузевих угод у частині оплати праці, недопущення необґрунтованого зменшення заробітної плати.
3.3. Соціальний захист населення	Вдосконалення та посилення рівня соціального захисту населення громади, пільгових верств населення, внутрішньо переміщених осіб тощо; ефективність місцевої політики щодо поліпшення якості життя вразливих груп населення, забезпечення державних та місцевих соціальних гарантій і впровадження нових механізмів посилення адресності надання соціальних послуг: 3.3.1. забезпечення своєчасності нарахування та проведення виплати допомоги сім'ям з дітьми, особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю, малозабезпеченим сім'ям, компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги громадянам похилого віку, особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю, хворим, які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги; 3.3.2. сприяння забезпеченню своєчасного призначення та виплати щомісячної адресної допомоги згідно діючого законодавства; 3.3.3. надання допомоги на поховання осіб, які не працювали та не отримували пенсію, допомогу по безробіттю; 3.3.4. сприяння організації оплачуваних громадських робіт; 3.3.5. сприяння соціальній та професійній адаптації учасників бойових дій, ветеранів війни; 3.3.6. проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для внутрішньо переміщених осіб стосовно змін

	законодавства, що стосується забезпечення їх прав і свобод; 3.3.7. своєчасне нарахування та проведення виплати компенсацій та допомоги громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, у порядку і розмірах, визначених законодавством; 3.3.8. забезпечення інформування громадськості щодо реалізації їх права на соціальний захист, чинних норм та нововведень в соціальному законодавстві, інформування з питань виплати пільг, субсидій, усіх видів державних соціальних допомог, адресних допомог, компенсаційних виплат тощо; 3.3.9. виявлення громадян, які потребують сторонньої допомоги, визначення їх індивідуальних потреб у соціальному обслуговуванні та забезпечення якісного надання соціальних послуг.
4. Розвиток житлово-комунального господарства, інфраструктури та благоустрій	Забезпечення населення якісними житлово-комунальними послугами: 4.1. поступове відновлення зруйнованого житла та об'єктів критичної інфраструктури; 4.2. продовження роботи зі створення ОСББ для ефективного управління житлом; 4.3. реконструкція та будівництво мереж тепло-, водозабезпечення і водовідведення із застосуванням енергозберігаючих технологій; 4.4. забезпечення безперебійним теплопостачанням бюджетних установ, підприємств та організацій, критичної інфраструктури; 4.5. виконання комплексу робіт з утримання, нагляду та ремонту доріг, мостів і шляхо-транспортних споруд, поліпшення експлуатаційної придатності дорожнього покриття шляхом проведення капітальних, поточних ремонтів та реконструкції доріг; 4.6. проведення поточних та капітальних ремонтів тротуарів; 4.7. проведення ремонтно-будівельних робіт у мережі освітлення; 4.8. надання фінансової допомоги (підтримки) комунальним підприємствам; 4.9. придбання сучасної спецтехніки та обладнання для виконання робіт із санітарного очищення та благоустрою населених пунктів; 4.10. благоустрій території, в тому числі озеленення, ліквідація аварійних дерев, карантинних бур'янів, санітарне очищення громади, облаштування автобусних зупинок, контейнерних майданчиків, виконання заходів з безпеки дорожнього руху, утримання та ремонт мереж

	зовнішнього освітлення вулиць та інше.
5. Гуманітарна сфера	
5.1. Охорона здоров'я	Забезпечення населення комплексними та інтегрованими послугами зі всебічної, безперервної і пацієнт-орієнтованої первинної та вторинної медичної допомоги, спрямованої на задоволення потреб населення у відновленні та збереженні здоров'я, профілактику розвитку захворювань, зменшення потреби в госпіталізації та покращення якості життя: 5.1.1. забезпечення функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, які будуть гарантувати охоплення населення ефективним, доступним та безоплатним медичним обслуговуванням; 5.1.2. поліпшення якості медичної допомоги на первинному та вторинному рівнях; 5.1.3. забезпечення функціонування реабілітаційного центру; 5.1.4. розвиток послуг із психічного здоров'я; 5.1.5. впровадження нових механізмів надання населенню медичних послуг у рамках реалізації Закону України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення»; 5.1.6. розроблення програмних заходів для забезпечення фінансування медичних послуг понад обсяг, передбачений програмою медичних гарантій обслуговування населення; 5.1.7. надання медичної допомоги пацієнтам з орфанними захворюваннями; 5.1.8. забезпечення умов безпечного материнства, здорового дитинства та збереження репродуктивного здоров'я населення ; 5.1.9. запобігання та лікування серцево-судинних та судинно-мозкових хвороб; 5.1.10. здійснення заходів з розвитку донорства крові та її компонентів; 5.1.11. забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, допомоги та лікування ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД; 5.1.12. удосконалення системи охорони здоров'я щодо викликів, пов'язаних з пандеміями; 5.1.13. охоплення дітей щепленнями проти вакцинокерованих інфекцій.
5.2. Освіта	Забезпечення державних гарантій щодо рівних умов доступу до якісної освіти; приведення системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної освіти у відповідність до запитів територіальної громади: 5.2.1. створення оптимальної мережі закладів загальної середньої, позашкільної, дошкільної освіти, приведення її у відповідність до потреб громади, суспільних запитів і

	державних вимог; 5.2.2. підвищення інноваційності та якості освіти через оновлення змісту, форм і методів навчання, орієнтацію на особистість учня, запровадження нових технологій навчання, впровадження перспективних педагогічних, інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, поглиблення інтеграції освіти та науки, підвищення компетентності та кваліфікації педагогічних кадрів; 5.2.3. запровадження моніторингу якості освіти в громаді; 5.2.4. продовження інформатизації системи освіти, завершення укомплектування закладів освіти сучасною комп'ютерною та мультимедійною технікою, а також підключення її до мережі Інтернет; 5.2.5. формування єдиного інформаційно-освітнього простору; 5.2.6. забезпечення умов для здобуття освіти дітьми з особливими освітніми проблемами; 5.2.7. організація в закладах загальної середньої освіти різних форм здобуття освіти; 5.2.8. створення умов для впровадження нового змісту початкової освіти, базової освіти, здобуття доступної та якісної позашкільної освіти; 5.2.9. забезпечення умов архітектурної доступності закладів освіти з урахуванням принципу універсального дизайну, розумного пристосування та безбар'єрного простору; 5.2.10. сприяння підтримці обдарованої молоді; 5.2.11. забезпечення учнів закладів загальної середньої освіти підручниками і посібниками, що надходять за кошти державного бюджету; 5.2.12. зміцнення навчально-матеріальної бази закладів освіти, ефективне використання наявних та залучення нових ресурсів відповідно до запитів і потреб модернізації громади; 5.2.13. проведення ремонтно-будівельних робіт із застосуванням енергозберігаючих та енергоефективних технологій, виготовлення або коригування проєктно-кошторисної документації закладів освіти міста в межах виділених бюджетних призначень; 5.2.14. облаштування безпечних умов у закладах дошкільної та загальної середньої освіти (Марганецький ліцей № 1, Марганецький ліцей № 11, Марганецький ліцей № 9 (вул. Фестивальна 15-а/1), дошкільний підрозділ Марганецької гімназії № 5 (квартал 9-й, будинок 17), КЗДОКТ № 10, КЗДОКТ № 20); 5.2.15. проведення заходів з протипожежної безпеки, а саме: встановлення пожежної сигналізації, системи оповіщення в закладах загальної середньої освіти;
--	--

	забезпечення захисту будівель від прямих улучень блискавки і вторинних її проявів; оброблення дерев'яних конструкцій горищ вогнезахисною речовиною; 5.2.16. проведення технічного обслуговування та перезарядки первинних засобів пожежогасіння (вогнегасників); проведення заміру опору заземлення в закладах освіти; перевірка пожежних кран-комплектів, цілодобове централізоване пожежне спостереження за допомогою пульта централізованого пожежного спостереження та проведення послуг з технічного обслуговування приладів автоматичної пожежної сигналізації по об'єктам: Марганецький ліцей № 1, 3 та 7, 9 (вул. Фестивальна 15-а/1), КЗДОКТПМЦРД "Ромашка" ММР.
5.3. Підтримка сім'ї, дітей та молоді	Створення сприятливих умов для всебічного розвитку молоді, її залучення до активної участі у громадському та соціально-економічному житті: 5.3.1. розвиток молодіжних центрів/просторів/хабів; 5.3.2. організація заходів з метою підтримки та розвитку сімейних форм виховання; 5.3.3. проведення рейдів, профілактичних бесід з неповнолітніми з метою попередження бездоглядності, безпритульності, з батьками – щодо попередження за неналежне виконання батьківських обов'язків; 5.3.4. своєчасне виявлення та облік дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; 5.3.5. сприяння усиновленню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; влаштування дітей під опіку (піклування), до прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу.
5.4. Фізичне виховання та спорт	Визначення фізкультури та спорту як ключових факторів, що сприяють підтримці фізичного здоров'я населення; сприяння відновленню психологічного благополуччя громадян в умовах воєнного стану; профілактика захворювань шляхом популяризації здорового способу життя; сприяння фізичному та духовному вдосконаленню особистості: 5.4.1. розвиток дитячо-юнацького спорту; 5.4.2. фінансова підтримка ПНЗ «КДЮСШ «Гірник»»; 5.4.3. сприяння діяльності та розвитку спортивних клубів; 5.4.3. підтримка розвитку видів спорту, пріоритетних для громади; 5.4.4. удосконалення спортивної майстерності шляхом участі спортсменів у змаганнях вищих рівнів; 5.4.5. надання фізкультурно-оздоровчих послуг населенню; 5.4.6. розвиток спорту ветеранів; 5.4.7. збереження та удосконалення спортивної інфраструктури громади;

	5.4.8. покращення та осучаснення матеріально-технічної бази; 5.4.9. проведення міських фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів.
5.5. Культура	Забезпечення збереження та сприяння розвитку культури, народних традицій і надбань, а також охорона пам'яток культурної спадщини; задоволення духовних та культурних потреб населення; реабілітація психологічного благополуччя громадян засобами культури в умовах воєнного стану: 5.5.1. забезпечення надання закладами культури і мистецтв громади якісних культурно-мистецьких та інформаційно-просвітницьких заходів, підготовка та проведення соціально важливих культурно-мистецьких заходів; 5.5.2. забезпечення розвитку бібліотечної справи шляхом запровадження сучасних комп'ютерних інформаційних технологій, поповнення бібліотечних фондів україномовною літературою, проведенням в бібліотеках різноманітних пізнавальних, комунікаційних, інформативних заходів; 5.5.3. виготовлення облікової документації на пам'ятки культурної спадщини, паспортизація об'єктів культурної спадщини; 5.5.4. створення тематичних виставок, пізнавальних інсталяцій: музейних експонатів, літературно-книжкової продукції; 5.5.5. забезпечення сільських закладів культури доступом до інтернет-мережі; 5.5.6. оновлення технічного стану закладів культури, проведення капітальних та поточних ремонтів Добронадіївського сільського клубу та клубу «Дніпро»; 5.5.7. оновлення та поповнення бібліотечного фонду КЗ «Публічна бібліотека»; 5.5.8. забезпечення виїзних виступів творчих колективів громади; 5.5.9. проведення міських концертних, культурно-масових заходів.
6. Розвиток підприємництва	Відновлення економічної активності та фінансової стабільності суб'єктів підприємницької діяльності, відновлення логістики, пошук та створення нових каналів збуту продукції з метою зниження негативних наслідків російського вторгнення в Україну: 6.1. забезпечення реалізації державної політики у сфері обслуговування, спрямованої на подальший розвиток підприємницької діяльності та задоволення потреб мешканців у товарах та послугах відповідно до діючих стандартів;

	6.2. розвиток та підтримка нових видів діяльності малого і середнього підприємництва; 6.3. розвиток торгівельної мережі в сільській місцевості; 6.4. проведення ярмаркових заходів з продажу продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції; 6.5. організація проведення круглих столів, семінарів з обговорення нагальних питань розвитку підприємництва; 6.6. посилення рівня ресурсного забезпечення Центру надання адміністративних послуг, у тому числі шляхом залучення міжнародної технічної допомоги; 6.7. систематичне навчання персоналу Центру надання адміністративних послуг.
7. Земельні відносини	Забезпечення ефективного використання та підвищення цінності земельних ресурсів, створення оптимальних умов для суттєвого збільшення соціального, інвестиційного і виробничого потенціалів землі, перетворення її у самостійний фактор економічного зростання: 7.1. посилення здійснення контролю за використанням і охороною земель за додержанням земельного та природоохоронного законодавства; 7.2. здійснення заходів по збільшенню кількості договорів оренди з метою збільшення надходжень до міського бюджету; 7.3. посилення взаємодії з державними органами щодо справляння плати за землю згідно укладених договорів оренди; 7.4. надання послуг та участь в роботі Центру надання адміністративних послуг; 7.5. організація проведення претензійної роботи у відношенні боржників по орендній платі за землю та землекористувачів, які використовують земельні ділянки без правовстановлюючих документів; 7.6. виявлення та повернення самовільно зайнятих земельних ділянок; 7.7. взаємодія з управлінням з контролю за використанням і охороною земель; 7.8. оформлення та укладання договорів оренди; 7.9. підготовка угод про розірвання договорів оренди землі; 7.10. робота з проведення інвентаризації земель усіх форм власності Новокиївського старостинського округу; 7.11. оновлення планово-картографічних матеріалів; 7.12. проведення робіт із закупівлі послуг для визначення експертної грошової оцінки земельних ділянок.
8. Охорона навколишнього природного	Забезпечення екологічної безпеки шляхом запобігання й мінімізації негативного впливу людської діяльності на навколишнє природне середовище, раціональне

середовища	використання і збереження природних ресурсів: По напрямку «Охорона і раціональне використання водних ресурсів» необхідно провести ряд заходів: 8.1. капітальний ремонт напірних каналізаційних колекторів (заміна трубопроводів на поліетиленові); 8.2. капітальний ремонт самопливного каналізаційного колектору (заміна трубопроводу на поліетиленовий); 8.3. капітальний ремонт каналізаційних насосних станцій (заміна технологічного обладнання меншої продуктивності з автоматичним управлінням); 8.4. придбання спеціалізованої техніки для ремонту каналізаційних мереж; 8.5. упорядкування зон санітарної охорони джерел питного, технічного водопостачання та стічних вод; 8.6. приладів та обладнання лабораторії для здійснення контролю за кількістю та якістю поверхневих і стічних вод. По напрямку «Охорона атмосферного повітря» необхідно провести промисловими підприємствами ряд заходів: 8.7. проведення робіт з інвентаризації джерел викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами викидів; 8.8. проведення інструментально-лабораторних вимірювань параметрів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від пересувних джерел викидів у відпрацьованих газах автотранспорту ; 8.9. встановлення станцій моніторингу якості повітря. По напрямку «Поводження з відходами та охорона і раціональне використання земель»: 8.10. придбання спецтехніки для санітарної очистки громади (сміттєвози, вакуумна машина); 8.11. забезпечення локалізації негативного впливу відходів на довкілля, реконструкція полігону для ТПВ по вул. Нікопольській (виготовлення проєкту, проведення робіт); 8.12. будівництво заводу з переробки твердих побутових відходів; 8.13. ліквідація стихійних сміттєзвалищ; 8.14. організація збору та утилізації небезпечних відходів; 8.15. організація роздільного збору окремих компонентів побутових відходів, придбання контейнерів для збору відходів; 8.16. розроблення та затвердження схеми санітарного очищення м. Марганець; 8.17. відновлення антропогенно змінених екосистем, консервація деградованих, малопродуктивних та техногенно забруднених земель.
------------	--

	По напрямку «Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів»: 8.18. ліквідація наслідків буреломів, сніголомів, вітровалів та знесення аварійних дерев; 8.19. проведення технічної інвентаризації зелених насаджень громади та складання паспортів об'єктів благоустрою зеленого господарства; 8.20. проведення заходів з озеленення (висадка дерев та квітів), створення нових зон відпочинку та парків, проведення робіт по утриманню скверів та парків; 8.21. здійснення заходів щодо охорони і захисту лісів (у т.ч. від пожеж), ліквідація наслідків лісових пожеж (придбання паливно-мастильних матеріалів); 8.22. відтворення лісів, створення нових та реконструкція існуючих полезахисних лісових смуг; 8.23. створення нових та збереження існуючих територій та об'єктів природо-заповідного фонду.
9. Транспорт	Реалізація основних напрямів розвитку галузі автомобільного транспорту: 9.1. підвищення рівня безпеки перевезень пасажирів; 9.2. здійснення контролю за станом виконання автомобільними перевізниками умов договорів про надання послуг з перевезення пасажирів на регулярних міських автобусних маршрутах загального користування; 9.3. запровадження в міському автомобільному транспорті автоматизованої системи обліку оплати проїзду щодо забезпечення пільгових перевезень громадян згідно з вимогами чинного законодавства; 9.4. збільшення кількості транспортних засобів, призначених для перевезення осіб з обмеженими фізичними можливостями; 9.5. оновлення матеріально-технічної бази громадського автомобільного транспорту.
10. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення	Забезпечення достатнього рівня безпеки населення, території територіальної громади та впровадження ефективних дій щодо запобігання й реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру: 10.1. зменшення ризику виникнення надзвичайних ситуацій; 10.2. розроблення і реалізація заходів у сфері цивільного захисту, зокрема спрямованих на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, забезпечення техногенної та пожежної безпеки; 10.3. забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб виконавчих органів міської ради та

	працівників комунальних підприємств; 10.4. забезпечення умов оперативного реагування на ліквідацію надзвичайних ситуацій та реалізацію державної політики у сфері цивільного захисту, пожежної та техногенної безпеки; 10.5. забезпечення міського оперативного штабу з ліквідації надзвичайних ситуацій оргтехнікою, канцелярським приладдям, засобами надання першої медичної допомоги, спорядженням для складу мобільної оперативної групи.
11. Розвиток інформаційного простору	Забезпечення доступу громадян до процесів формування інформаційного суспільства через впровадження інноваційних підходів, інструментів та технологій електронного урядування, електронної демократії, інших сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій шляхом модернізації системи публічного управління соціально-економічним розвитком територіальної громади, розвитку інфраструктури відкритих даних, телекомунікаційного середовища та забезпечення рівності громадян в дотриманні їх конституційних прав: 11.1. підвищення якості та прискорення надання документації спеціалістами в процесі надання послуг громадянам; 11.2. забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності службовців і громадян; 11.3. підвищення рівня інформаційної безпеки; 11.4. забезпечення вільного доступу громадян до бажаної інформації через мережу Інтернет; 11.5. забезпечення надійного функціонування джерел інформатизації; 11.6. досягнення необхідного рівня технічного забезпечення для подальшого розвитку інформатизації та електронного урядування.
12. Підвищення та вдосконалення місцевого самоврядування	Марганецька міська територіальна громада є членом Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України», а також здійснює співробітництво з Дніпропетровським регіональним відділенням Всеукраїнської асоціації органів місцевого самоврядування «Асоціація міст України».

Розроблення Програми має зв'язок та узгоджується з іншими документами державного планування, а саме з : цілями сталого розвитку України до 2030 року (Указ Президента України від 30.09.2019 №722/2019); Державною стратегією регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №695 (в редакції від 13 серпня 2024 року №940); рішенням Дніпропетровської обласної ради від 07 травня 2025 року № 502-25/VIII «Про внесення змін до рішення обласної ради від 07 серпня 2020 року № 624-24/VII «Про Стратегію регіонального розвитку Дніпропетровської області на період до 2027 року»;

Стратегією розвитку Марганецької міської територіальної громади на період до 2027 року, затверджена рішенням Марганецької міської ради від 22.12.2022 року № 979-46/VIII (зі змінами від 14.08.2025 року №2276-58-1/VIII);

Програма розроблена відповідно до вимог Конституції України, законів України від 21.05.1997 №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» (зі змінами), від 23.03.2000 №1602-III «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (зі змінами), від 01.01.2020 №2354-VIII «Про стратегічну екологічну оцінку»; постанов Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету», від 06 серпня 2025 року №964 «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2026-2028 роки» та інших законодавчих та нормативно-правових актів.

Також досягнення мети Програми здійснюватиметься з дотриманням засад низки документів планування державного рівня, які регулюють та/або визначають вектори розвитку складових довкілля. Серед них: Стратегічні цілі державної екологічної політики України (визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII); Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.10.2021 № 1363-р); Водна стратегія України на період до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.11.2022 № 1134-р); Енергетична стратегія України до 2050 року (схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2023 № 373-р); Стратегія формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року та Операційний план заходів з реалізації у 2024-2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (схвалені розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 травня 2024 р. № 483-р); Національний план дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р); Національний план управління відходами до 2033 року (затверджений Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2024 р. № 1353-р); Стратегія демографічного розвитку України на період до 2040 року та операційний план заходів з реалізації у 2024-2027 роках Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року (схвалені Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2024 р. № 922-р).

Під час проведення SEO проєкту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік Заяву про визначення обсягу SEO було оприлюднено 06.10.2025 на офіційному сайті Марганецької міської ради (<https://mn.otg.dp.gov.ua>) в розділі «Екологія - Стратегічна екологічна оцінка» за посиланням: <https://mn.otg.dp.gov.ua/meshkancyu/ekolohiia/stratehichna-ekolohichna-otsinka> та внесено до Єдиного реєстру SEO Міністерства захисту довкілля та

природних ресурсів України через Єдину екологічну платформу «ЕкоСистема» 06.10.2025.

РОЗДІЛ 2. Характеристика поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Марганецька міська територіальна громада - територіальна громада в Україні у Нікопольському районі Дніпропетровської області. Рішенням Марганецької міської ради від 29 листопада 2018 року №1322-44/VII відбулося добровільне приєднання Новокиївської сільської територіальної громади Томаківського району Дніпропетровської області (сіл Новокиївка, Новокам'янка, Вільне, Добра Надія, Іллінка) до міста обласного значення Марганця Дніпропетровської області. В результаті об'єднання було створено Марганецьку міську територіальну громаду. 17 липня 2020 року, в результаті адміністративно-територіальної реформи та ліквідації Томаківського району, м. Марганець та приєднані села та селище увійшли до складу новоутвореного Нікопольського району. До складу Марганецької міської територіальної громади входять 8 населених пунктів - місто Марганець, селище Мар'ївка, селище Максимівка і 5 сіл: Вільне, Добра Надія, Іллінка, Новокам'янка, Новокиївка.

Площа громади становить 143,1214 км², чисельність зареєстрованого населення станом на 3 жовтня 2025 року становила 39155 осіб.

Марганецька територіальна громада розташована у південній частині Дніпропетровської області в межах Причорноморської низовини. В межах громади протікають річки Томаківка і Ревун. Марганецька громада має родовища марганцевої руди, які мають світове значення.

Внаслідок повномасштабної війни значно ускладнилися екологічні проблеми. Військова агресія росії призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ.

Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійного порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушення технологічних процесів тощо.

Під час воєнного стану виникла потреба в оцінці шкоди довкіллю від військових дій та витрат на його відновлення. Вже сьогодні вражають масштаби екологічних злочинів російських окупантів. Деякі екосистеми та унікальні природні об'єкти вже не підлягають відновленню. Наслідки збройного вторгнення матимуть тривалий негативний вплив на здатність економіки запобігати та адаптуватися до зміни клімату.

Пошкодження населених пунктів, виробничих потужностей, інфраструктурних об'єктів, місць зберігання пального, сировини,

промислових відходів або порушення роботи об'єктів критичної інфраструктури створює загрози забруднення довкілля та може стати джерелом екологічної катастрофи.

Бойові дії серйозно погіршують якість повітря на території громади через детонацію боєприпасів, пожежі в екосистемі тощо. Військова агресія спричинила багато катастрофічних подій, які негативно вплинули на стан водних ресурсів. Водне середовище забруднюється через викиди в атмосферу, знищення промислових об'єктів, що становить небезпеку для тварин, рослин, здоров'я людей.

Справжнім лихом для України і для нашої громади стало руйнування греблі Каховської ГЕС. Наслідки руйнування греблі Каховської ГЕС призвели також до інтенсифікації ерозійних процесів. Нестача зрошуваної води найближчими роками суттєво змінить водно-повітряний баланс родючих чорноземів. За умов спекотного клімату підсихання верхньої частини ґрунту призводитиме до його розтріскування і подрібнення, викликаючи запилення, яке за умов зростання сили вітрів, провокуватиме періодичні прояви вітрової ерозії. Так, на сільгоспугіддях Нікопольського району, що зрошувалися з використанням води Каховського водосховища, в короткостроковій перспективі (до 1 року) можуть набути більшої інтенсивності процеси ерозії гумусного шару. В середньостроковій перспективі (1-5 років) ґрунтам сільськогосподарського призначення загрожує суттєва деградація через порушення балансів водоносних горизонтів і дренажування.

Внаслідок військових дій зазнали значних пошкоджень також і лісові та лісозахисні насадження, у зв'язку з цим, більш детального обстеження потребують землі лісгосподарського призначення, у тому числі лісові розсадники та лісові масиви. Найбільші ризики для лісових насаджень пов'язані з лісовими пожежами, що виникають внаслідок вибухів боєприпасів або умисних підпалів. Крім того, значні лісові площі постраждали від механічних пошкоджень, що виникають під час вибухів боєприпасів, що призводить до ослаблення або загибелі лісових насаджень.

Зниження ґрунтових вод з часом може спричинити всихання лісових насаджень, що, у свою чергу, призведе до виникнення масових лісових пожеж. Отже, основним завданням, що має увійти до комплексу завдань та заходів по відновленню навколишнього природного середовища громади, серед іншого, є: відтворення лісів; створення нових та реконструкції існуючих полезахисних лісових смуг та інших захисних насаджень.

Бойові дії призводять до значного забруднення земель та пошкодження ландшафтів природно-заповідного фонду. Це несе загрозу стратегічним цілям зі збереження біорізноманіття, призводить до зменшення потенціалу поглинання парникових газів, посилює процес опустелювання. Критична загроза постала перед ендемічними видами рослин і тварин, їх зникнення неситиме катастрофічні наслідки для біорізноманіття.

Клімат. Громада входить до південного посушливого, теплого агропромислового регіону. Клімат помірно-континентальний. В силу свого географічного положення знаходиться під впливом повітряних мас, що приходять з Атлантики, Арктичного басейну або сформувалися над великими

континентальними територіями Євразії. Середньорічна температура повітря становить +9,2°C. Літо переважно спекотне і сухе, зима - м'яка і малосніжна. Відносна вологість повітря в середньому становить 73%. Найбільшу повторюваність має північно-східний вітер (17,2 %), найменшу - південно-західний (10,4 %).

Адаптація до зміни клімату. Зміна клімату є найсуттєвішим глобальним екологічним викликом ХХІ сторіччя, що стоїть перед людством у місцевому, субнаціональному, регіональному та міжнародному вимірах, та є ключовим компонентом довгострокового глобального реагування на зміну клімату задля захисту людей, засобів до існування та екосистем. Згідно з метеорологічними даними на території України, як і у всьому світі, спостерігається тенденція до підвищення температури повітря ізбільшенням частоти та тривалості періодів з високими температурами повітря, що суттєво впливає на здоров'я та життєдіяльність людей, на галузі економіки, зокрема, енергетику, транспорт, сільське та лісове господарство. Підвищення температури повітря призводить, зокрема, до збільшення частоти та інтенсивності таких конвективних явищ, як гроза, злива, град, шквали.

Зміни клімату характеризуються кількома ключовими тенденціями:

підвищенням середньої температури за останні десятиліття, зими стають м'якшими, а літо теплішим, що впливає на місцеві екосистеми і сільське господарство. Відповідно до Стратегії адаптації до зміни клімату для Дніпропетровської області очікується зростання середньої температури повітря;

зміною тривалості сезонів. Вегетаційний період для рослин стає довшим через більш ранній прихід весни і пізніший прихід осені, це може вплинути на місцеве сільське господарство, зокрема на строки посіву і збору врожаю;

зміною біорізноманіття. Через зміну кліматичних умов відбувається міграція видів та зміни в екосистемах;

ерозією ґрунтів через зміни кількості опадів та їх інтенсивності, що впливає на сільське господарство і лісові екосистеми.

У зв'язку із збільшенням впродовж останнього десятиліття кількості посушливих днів у поєднанні із зростанням температури повітря підвищився ризик виникнення пожеж.

2.1. Атмосферне повітря

Якість атмосферного повітря в Марганецькій громаді залежить від ряду факторів, зокрема, від промисловості, транспорту та погодних умов. Основним джерелом забруднення атмосфери є антропогенна діяльність - промислові викиди, автомобільний транспорт, сільське господарство тощо. Забруднення повітря, води та ґрунту спричиняє зниження якості середовища, призводить до зміни екологічних взаємозв'язків та порушення природних екосистем. Забруднення атмосферного повітря за ступенем небезпеки для живих організмів посідає перше місце, адже живі істоти використовують повітря значно активніше ніж воду і їжу. Живі організми надзвичайно чутливі, як до діоксиду сірки, так і до сірчистої та сірчаної кислот, що

утворюються при контакті цього оксиду з вологою в атмосфері. Діоксид сірки розноситься на великі відстані, випадаючи в остаточному підсумку у вигляді дощів з кислою реакцією.

Серед екологічних проблем громади чільне місце займає підвищений рівень забруднення атмосферного повітря, спричинений діяльністю промислових підприємств і транспорту, які є основними джерелами забруднення повітряного басейну громади.

Аналіз викидів громади здійснювався на підставі наявних статистичних даних за 2023 та 2024 роки.

Викиди шкідливих речовин в атмосферу у 2024 році становили 15,0 т, що на 1,226 т (8,9 %) більше, ніж у 2023 році.

У складі викинутих забруднюючих речовин діоксиду сірки у 2024 році становлять 0,0 т, що однаково як у 2023 році та діоксиду азоту у 2024 році – 1,9 т, що на 0,33 т (21,2 %) більше, ніж у 2023 році.

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Марганецькій міській територіальній громаді протягом 2023-2024 років наведена в таблиці 2.1

Таблиця 2.1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел по Марганецькій міській територіальній громаді протягом 2023-2024 років

	Обсяги викидів, т		Збільшення (+)/зменшення (-) викидів у 2024 р. проти 2023 р., т	Обсяги викидів у 2024 р. до 2023 р., %
	2023 рік	2024 рік		
Марганецька міська територіальна громада	13,774	15,0	+ 1,226	108,9

Таблиця 2.2. Обсяг викидів забруднюючих речовин у атмосферне повітря за видами по Марганецькій міській територіальній громаді протягом 2023-2024 років

	2023 рік		2024 рік		обсяги викидів діоксиду сірки у 2024 р. до 2023 р., %	обсяги викидів діоксиду азоту у 2024 р. до 2023 р., %
	діоксид сірки, т	діоксид азоту, т	діоксид сірки, т	діоксид азоту, т		
Марганецька міська територіальна громада	0,0	1,57	0,0	1,9	100,0	121,2

Причини забруднення атмосфери – використання технологій, велика частка яких не відповідає сучасним екологічним вимогам, із значною часткою морально застарілого і фізично зношеного устаткування, у т.ч. внаслідок обмеження енергопостачання, яке не здатне працювати в межах екологічних і санітарних норм.

На стан атмосферного повітря на території громади впливають наслідки, спричинені збройною агресією росії проти України.

З метою систематичного нагляду за рівнем забруднення атмосферного повітря на території Марганецької міської територіальної громади планується встановлення 2 станцій моніторингу повітря з передачею інформації про стан довкілля до регіональної інформаційно-аналітичної системи моніторингу навколишнього природного середовища (відповідно до вимог постанови КМУ від 14.08.2019 №827 «Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря»).

Проектом Програми передбачені заходи, які спрямовані на реконструкцію та модернізацію вже існуючих підприємств, реалізація яких дозволить знизити викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря, таким чином маючи компенсаційну дію для стану атмосферного повітря, тому у випадку незатвердження проєкту Програми очікується збереження існуючих тенденцій зміни викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря та збереження негативного впливу на життєдіяльність населення та стан його здоров'я, пов'язаного із викидами забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

2.2. Водні ресурси

В межах громади просліджуються древні тераси Дніпра, середньо-четвертинні і сучасні тераси Томаківки. Заплава річки Томаківки на півдні зливається із заплавою Ревуна. Заплава рівна, сильно заболочена. Друга і третя надпойменні тераси просліджуються окремими ділянками на правому березі р. Томаківки і Ревуна. У північній частині міста Марганець розташоване Миколаївське водосховище. В межах громади в долину річки Томаківки і Ревун відкриваються балки Отченашевська, Бабуріна, Велика Кам'янка. Схили балок пологі, прорізані ярами.

Марганецька міська територіальна громада розташована на правому березі Каховського водосховища, яке було єдиним джерелом по забезпеченню громади водопостачанням. Внаслідок руйнування Каховської ГЕС у червні 2023 року громада залишилася без центрального водопостачання. З серпня 2023 року після проведення ремонтно-відновлювальних робіт мешканці громади були забезпечені тільки технічною водою. Забезпечення громади питною водою вирішувалося на державному рівні - за кошти державного бюджету побудовано новий магістральний водогін Карачунівське водосховище – Кривий Ріг – Південне водосховище, Марганець – Нікополь, Хортиця (ДВС2) – Томаківка. У березні 2024 року завершено будівництво магістрального водогону завдовжки 77,9 км від Запоріжжя до Марганця. Забір води здійснюється з річки Дніпро в м. Запоріжжі, звідси вона подається збудованою мережею до міста Марганець на насосно-фільтрувальну станцію, де очищується і розходить до споживачів вже існуючими мережами.

Подачу води для споживачів з даного водогону здійснює КП «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства Марганецької міської ради». Підприємством вжито заходи з промивки та дезінфекції водопровідних споруд і мереж, з послідуємим лабораторним контролем води. Забезпечено проведення виробничого лабораторного

контролю питної води, яка подається населенню.

У відповідності до ст. 5 Водного кодексу України всі поверхневі водні об'єкти в межах Дніпропетровської області належать до водних об'єктів загальнодержавного значення.

Водокористування та водовідведення

Територію громади послугами водопостачання та водовідведення забезпечує комунальне підприємство «Виробниче управління водопровідно-каналізаційного господарства Марганецької міської ради» (далі-КП «ВУВКГММР»). На 01.04.2025 року кількість споживачів склала 29,25 тис. абонентів.

Існуючі системи водопостачання та водовідведення громади потребують ремонту та реконструкції. Так, загальний відсоток зносу системи водопостачання складає 78,5%, систем водовідведення – 89,5%.

Таблиця 2.3. Використання води за видами економічної діяльності

Види економічної діяльності	2021 рік		2022 рік		2023 рік		2024 рік	
	усього, млн.м ³	%економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн.м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн.м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної	усього, млн.м ³	% економії свіжої води за рахунок оборотної
Усього	3,063	-	2,695	-	1,032	-	3,532	-
За видами економічної діяльності	-	-	-	-	-	-	-	-
У тому числі:	-	-	-	-	-	-	-	-
- промисловість	1,248	-	0,359	-	0,132	-	0,014	-
- сільське господарство	0,062	-	0,008	-	0,007	-	0,001	-
- транспорт		-		-		-	-	-
- будівництво		-		-		-		
торгівля та громадське харчування	0,015	-	0,011	-	0,008	-	0,009	
- маттехзабезпечення	*	*	*	*	*	*	*	
-житлокомун-госп та побуто-обслуговування	0,002	-	0,002	-	0,002	-	0,003	

Таблиця 2.4. Динаміка водокористування

Показники	Одиниці виміру	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
Забрано води всього із природних джерел, усього:	млн.м ³	4802722	4269638	1667028	4005493
у тому числі:					
поверхневої	млн.м ³	4802722	4269638	1667028	4005493
підземної	млн.м ³	-	-	-	
морської	млн.м ³	-	-	-	
Використано свіжої води усього:	млн.м ³				
у тому числі на потреби:					
-питні та санітарно-гігієнічні	млн.м ³				
-виробничі	млн.м ³				

-сільськогосподарські	млн.м ³				
-зрошення	млн.м ³	-	-	-	
-рибогосподарські (без вилучення)	млн.м ³	-			
Втрачено води при транспортуванні	млн.м ³				
	% до забраної води	461158	425336	157531	473790
Скинуто зворотних вод, усього:	млн.м ³	1,7	1,4	0,9	0,9
у тому числі:					
-у підземні горизонти	млн.м ³				
-у накопичувач	млн.м ³				
-на поля фільтрації	млн.м ³				
-у поверхневі водні об'єкти	млн.м ³	1,7	1,4	0,9	0,9
-не віднесених до водних об'єктів	млн.м ³				
Скинуто зворотних вод в поверхневі водні об'єкти, усього	млн.м ³	1,7	1,4	0,9	0,9
з них:					
-нормативно очищених, усього	млн.м ³				
у тому числі:	млн.м ³				
-на спорудах біологічного очищення	млн.м ³				
-на спорудах фізико-хімічного очищення	млн.м ³	*	*	*	*
-на спорудах механічного очищення	млн.м ³				
Нормативно (умовно чистих без очищення)	млн.м ³				
забруднених усього:	млн.м ³				
У тому числі:					
-недостатньо очищених (НДО)	млн.м ³	1,3	1,0	0,8	0,9
-без очищення	млн.м ³	0,4	0,4	0,1	0,2

Таблиця 2.5. Скидання забруднюючих речовин із зворотними водами у поверхневі водні об'єкти

Забруднююча речовина, що скидається разом із зворотними водами	Обсяг забруднюючих речовин, тис. т			
	2021 рік	2022 рік	2023 рік	2024 рік
БПК ₅	0,016	0,013	0,011	0,010
Нафтопродукти	0	0	0	0
Завислі речовини	0,019	0,015	0,012	0,012
Сухий залишок	0,767	0,654	0,476	0,507
Сульфати	0,146	0,125	0,09	0,09
Хлориди	0,123	0	0	0,079
Азот амонійний	0,003	0,002	0,002	0,002
Феноли	0	0	0	0
Нітрати	0,038	0,031	0,024	0,025
СПАР	0	0	0	0
Залізо	0	0	0	0
Мідь	0	0	0	0

Цинк	0	0	0	0
Нікель	0	0	0	0
Хром 6+	0	0	0	0
Алюміній	0	0	0	0
Свинець	0	0	0	0
Кадмій	0	0	0	0
Кобальт	0	0	0	0
Карбамід	0	0	0	0
Марганець	0	0	0	0
Нітрити	0	0	0	0
Фтор	0	0	0	0
Ціаніди	0	0	0	0
Ротаніди	0	0	0	0
ХСК	0,092	0,078	0,057	0,059
Толуол	0	0	0	0
Фосфати	0,008	0,006	0,005	0,005
Хром загальний	0	0	0	0
Всього:	1,212	0,924	0,677	0,789

В Програмі передбачено ряд прямих та опосередкованих заходів, які сприятимуть зменшенню скидів забруднюючих речовин у поверхневі води та поліпшенню стану водойм громади. У випадку незатвердження проєкту Програми очікується збереження існуючих тенденцій забруднення водних ресурсів громади, і не очікується покращення життєдіяльності населення та стану його здоров'я, пов'язаних із станом поверхневих та підземних вод і джерел водопостачання.

2.3. Земельні ресурси, ґрунти та надра

Перехід до ринкових відносин, зміна форм власності вимагають нових підходів щодо розробки шляхів збереження, відтворення та підвищення родючості ґрунтів. Нині виробник сільськогосподарської продукції повинен орієнтуватися як на соціальні умови, так і на рівень ринково-господарських відносин, враховувати екологічні наслідки свого господарювання та виконувати вимоги щодо захисту ґрунтів від деградації, забезпечувати відтворення родючості наданих йому в оренду й приватну власність земель.

Площа Марганецької територіальної громади становить 143,1214 км².

Територія входить до Дніпропетровського центрального агроґрунтового району. Ґрунтоутворюючими породами виступають лісовидні суглинки легкого глинистого механічного складу. Ґрунти представлені потужними середньогумусними чорноземами, переважно солонцюватими, і відзначаються значною глибиною проникання гумусу, але порівняно невисоким його вмістом у верхньому горизонті. Ґрунти придатні для широкого асортименту зелених насаджень, характерних для степової зони, і сприятливі для ведення підсобного господарства та розвитку зеленого будівництва.

На території громади виділені наступні агровиробничі групи ґрунтів:

- чорноземи звичайні середньогумусні і малогумусні середньосуглинкові та їх слабо- і залишково-солонцюваті відміни (шифр агровиробничої групи 60д);

- чорноземи звичайні малогумусні неглибокі середньосуглинкові та їх слабо-і залишково-солонцюваті відміни (шифр агровиробничої групи 61д);
- чорноземи звичайні слабозмиті середньосуглинкові (шифр агровиробничої групи 65д);
- лучно-болотні, мулуваті-болотні і торфуваті-болотні неосушені ґрунти (шифр агровиробничої групи 141е).

Руйнування Каховської ГЕС у червні 2023 р. стало масштабною техногенною катастрофою, що призвело до інтенсифікації ерозійних процесів. Нестача води для зрошення найближчими роками суттєво змінить водно-повітряний баланс родючих чорноземів. За умов спекотного клімату підсихання верхньої частини ґрунту призводитиме до його розтріскування і подрібнення, викликаючи запилення, яке за умов зростання сили вітрів провокуватиме періодичні прояви вітрової ерозії.

На території громади розташовані родовища марганцевої руди. Найбільшим надкористувачем є АТ «Марганецький гірничо-збагачувальний комбінат», який в довоєнний час здійснював видобування марганцевої руди.

У випадку незатвердження проекту Програми очікується збереження існуючих тенденцій в земельній галузі та не очікується покращення життєдіяльності населення та стану його здоров'я, пов'язаних із збереженням та раціональним використанням надр.

2.4. Біологічне та ландшафтне різноманіття, природно-заповідний фонд та національна екологічна мережа

На території громади розвинені різноманітні типи байрачних лісів, балкові ландшафти з осередками ендемічної степової флори та фауни. В зелену зону громади входять ліси долини р. Томаківка, Ревун (ліси водоохоронної зони, прируслові, заплавні), які виконують санітарно-гігієнічну, естетичну та рекреаційну роль, ландшафтний заказник Грушівка, ботанічна пам'ятка природи Білі Тополі.

Ландшафтний заказник Грушівка являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин (рішення облради від 27.12.2011 №218-10/VI).

Ботанічна пам'ятка природи Білі тополі - штучне насадження тополя білого 28-річного віку, висотою 22-24 м, діаметром 28-30 см (рішення облвиконкому від 22.06.1972 №391), розташована у 2 км від південної околиці м. Марганця.

Відповідно до проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області, затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2015 №680-34/IV, на території громади є відновлювальна техногенна ділянка екомережі «Басансько-Грушівський» і нововиділена ключова територія екомережі Нікопольського району «Марганецький міський».

Також в межах Марганецької громади наявні території Смарагдової мережі. Планована діяльність не потрапляє на території Смарагдової мережі та природно-заповідного фонду.

На сучасному етапі розвитку господарювання в межах громади спостерігається посилення впливу антропогенних чинників на структурні елементи екомережі та стан біорізноманіття. Зокрема, відбувається діяльність гірничодобувних підприємств та інших промислових об'єктів. До складу цих земель значною мірою потрапляють і природні території, які могли б стати елементами екомережі, але втрачаються безповоротно внаслідок вище зазначеної діяльності. За останні роки підсилився вплив на балково-степові екосистеми, які займають важливе місце в системі екомережі.

Природні лісові екосистеми знаходяться у передкризовому стані. Відбувається значне зменшення біорізноманіття.

Усе вищенаведене призвело до того, що більшість в минулому самих звичайних видів рослин стали в тій чи іншій мірі рідкісними, зникаючими і у даний час включені до Червоної книги України, Червоного списку Дніпропетровської області.

Таблиця 2.6 Складові структурних елементів екологічної мережі

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ								
	Загальнодержавного значення			Місцевого значення			разом		
	Кількість, од.	площа, га		Кількість, од.	площа, га		Кількість, од.	площа, га	
		Усього	У т.ч. надано в постійне користування		Усього	У т.ч. надано в постійне користування		Усього	У т.ч. надано в постійне користування
Природні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Біосферні заповідники	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Національні природні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Регіональні ландшафтні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заказники, усього	-	-	-	1	137,5	X	1	137,5	X
у тому числі:									
ландшафтні	-	-	-	1	137,5	X	1	137,5	X
лісові	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ботанічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
загальнозоологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
орнітологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Категорії об'єктів ПЗФ	Об'єкти ПЗФ								
	Загальнодержавного значення			Місцевого значення			разом		
	Кількість, од.	площа, га		Кількість, од.	площа, га		Кількість, од.	площа, га	
		Усього	У т.ч. надано в постійне користування		Усього	У т.ч. надано в постійне користування		Усього	У т.ч. надано в постійне користування
ентомологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
іхтіологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
гідрологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
загальногеологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
палеонтологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
карстово-спелеологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Пам'ятки природи, усього	-	-	-	1	1,0	X	1	1,0	X
у тому числі:									
комплексні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ботанічні	-	-	-	1	1,0	X	1	1,0	X
зоологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
гідроологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
геологічні	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Заповідні урочища	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ботанічні сади	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Дендрологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Зоологічні парки	-	-	-	-	-	-	-	-	-
РАЗОМ	-	-	-	2	138,5	-	2	138,5	-

Таблиця 2.7. Перелік цінних природних територій по Марганецькій міській територіальній громаді, що резервуються для створення нових або розширення існуючих об'єктів ПЗФ

Рішення про резервування	Назва території/об'єкта, яку/який запропоновано створити	Площа, га (орієнтована)	Місцезнаходження
	Перелік зарезервованих природних ядер екомережі місцевого значення*		

Рішення Дніпропетровської обласної ради від 21.10.2015 № 680-34/VI	Річка Велика Кам'янка	*	Нікопольський р-н. Між селами Борисівка, Привільне та м. Марганець
	Балка Грушівка	*	Нікопольський р-н. Між селами Стрюківка, Іллінка
	Урочище Ревун	*	Нікопольський р-н. Між селами Мар'ївка, Червоногригорівка
	Вишетарасівський	*	Нікопольський р-н. Між селами Вшчетарасівка, Новокам'янка
	Новокиївський	*	Нікопольський р-н. На схід від села Новокиївка

* - орієнтована площа відповідно до проєкту схеми формування екомережі.

З метою розширення площі територій природоохоронного призначення, поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, збереження ландшафтного та біологічного різноманіття у 2017 році рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2017 № 176-8/VII затверджено Проект схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області.

Основною метою Програми є формування територіально-функціональної системи екологічної мережі в області, яка забезпечить збільшення відсотку заповідності, а також збереження всього різноманіття природних і напівприродних типів ландшафтів, геологічних пам'яток, ґрунтів, популяцій рідкісних та зникаючих видів флори та фауни регіону, можливість природних шляхів міграції та поширення видів рослин і тварин.

Загальна площа ключових територій екомережі Дніпропетровської області складає 798 831 га, у тому числі по Марганецькій міській територіальній громаді 138,5 га (у відсотках до площі територіальної громади – 0,96 %).

Таблиця 2.8. Складові структурних елементів екологічної мережі в розрізі Марганецької міської територіальної громади

Одиниці адміністративно-територіального устрою*	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Одиниці адміністративно-територіального устрою*	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Одиниці адміністративно-територіального устрою*	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Одиниці адміністративно-територіального устрою*	Загальна площа, тис. га	Загальна площа екомережі, тис. га	Одиниці адміністративно-територіального устрою*	Загальна площа, тис. га
Марганецька міська територіальна громада	14,312	0,139	0,139	-	-	-	0,007	33,568	0,027	0,098	.	2,932	50,094

Виконання заходів Програми не спричинятиме додаткового техногенного навантаження на об'єкти рослинного світу на території громади, зокрема на території з природоохоронним статусом та на території і об'єкти екомережі. Можна зробити висновок, що у разі незатвердження

Програми стан рослинного і тваринного світу, території з природоохоронним статусом та об'єктів екомережі залишаться незмінним.

Таблиця 2.9. Лісовий фонд в розрізі земель цільового призначення та категорій земель (станом на 01.01.2022).

Постійні лісокористувачі, власники лісів, інші землекористувачі, у користуванні яких є лісові ділянки, землі запасу	Загальна площа, тис. га	Вкриті лісовою рослинністю, тис.га
Філія «Дніпровське лісове господарство» ДП «Ліси України»	1,89	1,22

Охорона та відтворення видів рослин та грибів, занесених до Червоної книги України, та тих, що підпадають під дію міжнародних договорів.

З наближенням весни актуальною є проблема збереження перших весняних квітучих рослин, які віднесені до категорії рідкісних й зникаючих видів та занесені до Червоної книги України. Масовий збір первоцвітів знижує чисельність їх популяцій. У даний час питання збереження біологічного різноманіття на Землі є одним з найважливіших серед екологічних проблем. На першому місці у справі збереження біорізноманіття стоїть охорона рослин, які утворюють середовище для існування інших організмів. Найважливішим серед цього є збереження рідкісних та зникаючих видів рослин, що передбачає реєстрацію видів і складання «Червоних книг» окремих країн і регіональних «Червоних списків». Існують Світовий і Європейський червоні списки рослин.

2.5. Загальна характеристика тваринного світу

Фауна хребетних має різні види тварин. Їх сучасний вигляд сформований за рахунок лісових та гігрофільних видів.

У степових системах домінуюче положення займають мишоподібні гризуни, ховрах сірий, заєць сірий, лисиця звичайна. У заплавах лісах –кріт, бурозубка звичайна, вовк, ласка, куниця, кабан дикий.

Як відомо, головною особливістю фауни є її динамічність, що визначається можливостями та історично сформованими особливостями її видів до зміни свого місця у просторі і надзвичайно динамічній структурі угруповань у часі. На відміну від інших груп живих організмів, тварини активно переміщуються у просторі, змінюючи своє положення відповідно до змін факторів середовища та змін ресурсів.

2.6. Відходи

Все більшої гостроти набуває забруднення навколишнього природного середовища відходами виробництва і споживання.

За даними Головного управління статистики у Марганецькій міській територіальній громаді на підприємствах протягом 2020 року утворилося

630,2 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 0,164 тис.т становлять відходи І-ІІІ класів небезпеки, що становить 0,26 %.

Близько 42,9 % відходів (270,4 тис. тонн) утилізовано, у т.ч. 0,0031 тис.т – відходи І-ІІІ класів небезпеки, спалено – 0, видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти 0,102 тис.т відходів (з них відходи І-ІІІ класів небезпеки - 0).

Найбільшу частку утворення відходів у 2020 році становлять тверді побутові відходи та інші відходи ІV класу небезпеки. Статистична інформація за 2021 – 2024 роки відсутня.

Таблиця 2.10. Динаміка основних показників поводження з відходами І-ІV класів небезпеки (т)

№з/п	Показники	2019 рік	2020 рік
1	Загальний обсяг відходів, накопичених протягом експлуатації, у місцях видалення відходів	160106749,6	160725865,0
2	Утворено відходів І-ІV класу небезпеки:	502801,9	630192,0
3	у тому числі - І-ІІІ класу небезпеки	16,0	164,0
4	Утилізовано	503,2	270,4
5	у тому числі - І-ІІІ класу небезпеки	3,6	3,1
6	Спалено	0	0
7	Видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти	494930,9	102,4
8	у тому числі - І-ІІІ класу небезпеки	0	0

На території Марганецької міської територіальної громади знаходиться 7 місць видалення відходів (МВВ), які станом на 01.01.2025 року паспортизовано:

- хвістосховище у Мар'євському кар'єрі (закрите) АТ «Марганецький ГЗК»,
- шламосховище Центральної збагачувальної фабрики у запливі р. Томаківка (закрите) АТ «Марганецький ГЗК»,
- хвістосховище балки Бабуріна АТ «Марганецький ГЗК»,
- хвістосховище «Берегове» АТ «Марганецький ГЗК»,
- хвістосховище балки Морозова АТ «Марганецький ГЗК»,
- мулові майданчики каналізаційних очисних споруд КП «ВУВКГ» ММР»,
- полігон ТПВ по вул. Нікопольській (закритий) КП «Інфраструктурного розвитку та благоустрою Марганецької міської територіальної громади».

Таблиця 2.11. Стан обліку та паспортизації місць видалення відходів (МВВ) (на 01.01.2024)

№ з/п	Назва адміністративно-територіальної одиниці	Кількість непаспортизованих МВВ, од. *	Кількість паспортизованих МВВ, од.	Паспортизовано МВВ за звітний період, од. *
1	Марганецька міська територіальна громада	-	7	-

Таблиця 2.12. Інфраструктура місць видалення відходів (МВВ) за критерієм екологічної безпеки

№ з/п	Назва одиниці адміністративно-територіальної одиниці (область, район)	Місць видалення відходів категорії Г – надзвичайно небезпечні		Місць видалення відходів категорії В - небезпечні		Місць видалення відходів категорії Б – помірно небезпечні		Місць видалення відходів категорії А – мало небезпечні	
		Діючих, од.	Закритих, од.	Діючих, од.	Закритих, од.	Діючих, од.	Закритих, од.	Діючих, од.	Закритих, од.
1	Марганецька міська територіальна громада	-	-	-	-	-	-	4	3

Системний підхід до вирішення питань у сфері управління ТПВ залишається одним із найважливіших пріоритетів стратегічного розвитку громади, оскільки вирішення зазначеного питання - запорука забезпечення екобезпеки навколишнього природного середовища. Пріоритетними етапами впровадження такої системи залишаються заходи щодо налагодження роздільного збору ТПВ, зокрема за місцем їх утворення.

Ймовірний стан поводження з відходами, якщо проєкт Програми не буде затверджено.

Якщо заходи проєкту Програми не будуть реалізовані, подальший стан поводження з промисловими та побутовими відходами на території громади залишиться без змін.

2.7. Демографічна ситуація та стан здоров'я населення

Екологічні проблеми громади впливають на умови життєдіяльності та стан здоров'я населення.

Захворюваність населення можна вважати найбільш чутливим показником, який характеризує вплив середовища на людину. При цьому первинна захворюваність визначається на основі лише вперше зареєстрованих випадків хвороби протягом року, загальна поширеність враховує всіх хворих, виявлених на момент обліку. В цілому здоров'я населення можна оцінити такими показниками, як середня тривалість життя при народженні або після досягнення певного віку, загальна смертність та смертність дітей до одного року життя, захворюваність і функціональні відхилення, поширеність хвороб.

Здоров'я посідає особливе ключове місце у системі людських цінностей, тому поліпшення здоров'я і покращення ефективності медичного обслуговування було і залишається надзвичайно актуальним питанням.

Збереження здоров'я населення Марганецької громади забезпечує її мережа закладів охорони здоров'я.

На території громади функціонують 3 комунальних медичних заклади. Охорона здоров'я представлена двома рівнями: первинний та вторинний.

КНП «Марганецький центр первинної медико-санітарної допомоги» (далі-Центр) - лікувально-профілактичний заклад, який надає первинну медичну допомогу населенню. Центр обслуговує 74,5% населення міста та прилеглих сіл. Станом на 01.10.2025 року із сімейними лікарями укладено 27670 декларацій. В закладі працюють 15 лікарів та 35 медичних сестер. Для запобігання поширенню респіраторної хвороби COVID-19, на території громади функціонують кабінети вакцинації. Постійно проводиться моніторинг за станом виявлення серцево-судинних і судинно-мозкових захворювань. Ведеться реєстр хворих на гіпертонічну хворобу та забезпечення лікарськими засобами за Урядовою програмою «Доступні ліки». Закладом продовжується впровадження та розвиток економічних стаціонарозамінних форм надання медичної допомоги, а саме організованих стаціонарах вдома.

КП «Марганецька центральна міська лікарня ММР» - багатопрофільний лікувальний заклад розрахований на 230 ліжок і 400 відвідувань в зміну. Заклад надає вторинну стаціонарну та амбулаторну медичну допомогу мешканцям громади. Кожне робоче місце лікаря оснащено комп'ютерною технікою та підключено до медичної інформаційної системи HELSI. Станом на 01.10.2025 року у лікувальному закладі працюють 44 лікарів та 117 осіб середнього медичного персоналу.

Комунальне підприємство «Марганецька міська стоматологічна поліклініка» ММР» - лікувально-профілактичний заклад, який забезпечує приймання хворих терапевтичного, хірургічного, ортопедичного профілю з функціонуванням рентгенологічного прийому.

Відповідно до статистичних даних, чисельність мешканців Марганецької міської територіальної громади станом на 01.01.2022 року становила 47688 осіб, у тому числі тих, які проживають у сільській місцевості – 2708 осіб, в міській місцевості - 44980 осіб. Протягом останніх років населення постійно скорочувалось. Зміни чисельності населення є результатом впливу наступних чинників: військового стану в країні, природного приросту населення та міграційного руху. Більшість з тих, хто покидає громаду, є молодь, яка після закінчення школи виїжджає у великі міста на навчання і залишається в них. Переважна більшість тих, хто прибуває в громаду - це особи передпенсійного або пенсійного віку. Така структура міграції має вплив на віковий склад населення.

Станом на 01.01.2022 року за віком населення розподілялось на осіб молодших за працездатний вік – 15,3%; осіб працездатного віку – 59,2% , осіб старших за працездатний вік – 25,5%.

Відповідно даних Державної міграційної служби кількість осіб, які задекларували / зареєстрували своє місце проживання станом на 01.09.2025 становить 39,0 тис. осіб.

Станом на 01.10.2025 кількість пенсіонерів становить 12,6 тис. осіб, середній розмір пенсії складає 7053,24 грн. Загальна кількість внутрішньо

переміщених осіб (далі – ВПО) по Марганецькій ТГ станом на 01.10.2025 становить 2525 осіб, з них: працездатні особи – 1155, діти – 533, особи з інвалідністю – 161, пенсіонери – 598.

У випадку, якщо проєкт Програми не буде затверджено, ризик погіршення екологічної ситуації в громаді та її негативний вплив на здоров'я мешканців громади може зрости. Водночас неприйняття проєкту призведе до низки проблем, які будуть причиною поступового зниження умов життєдіяльності та здоров'я населення. Зокрема:

- забруднення ґрунтів буде продовжуватись через недосконалу систему управління відходами;
- недостатньо будуть оновлюватися існуючі та створюватися нові насадження в межах населених пунктів громади;
- далі буде зменшуватися біорізноманіття через недостатню увагу до природоохоронних територій та об'єктів;
- зберігатиметься значна амортизація об'єктів житлово-комунальної інфраструктури громади, що не будуть модернізовані;
- фізичний знос мереж централізованого водопостачання та водовідведення в громаді спричинятиме значні витрати й втрати води, а також потрапляння стічних вод в ґрунти і поверхневі води;
- недостатньо ефективною залишатиметься мережа закладів охорони здоров'я;
- погіршуватиметься стан здоров'я населення через те, що рівень якості медичних послуг не зростатиме;
- низькою залишатиметься енергоефективність комунальних будівель в громаді, в т. ч. закладів освіти і охорони здоров'я;
- погіршуватиметься якість дорожнього покриття та дорожньої інфраструктури доріг перш за все місцевого значення, на цьому фоні зростатиме негативний вплив транспорту на атмосферне повітря і здоров'я населення, що в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання.

РОЗДІЛ 3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік визначає пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку, враховує екологічні завдання регіонального рівня в інтересах ефективного, стабільного соціально-економічного розвитку громади та підвищення якості життя населення.

Програма передбачає розвиток базових галузей економіки та інфраструктури життєзабезпечення та охоплює усі види господарської діяльності: промисловий і транспортний комплекси, житлово-комунальне господарство та комунальну інфраструктуру, соціальне забезпечення, освіту,

охорону здоров'я, фізичну культуру та спорт; культуру і туризм, охорону навколишнього природного середовища.

Стан довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я в Марганецькій громаді детально проаналізовані у попередньому розділі звіту про стратегічну екологічну оцінку проєкту Програми. Сама Програма не має безпосереднього впливу на довкілля та умови життєдіяльності населення, оскільки вона лише консолідує заходи, передбачені в рамках реалізації інших міських програм. Впровадження заходів Програми не змінить поточний стан довкілля та умов життєдіяльності, який прогнозується на основі попередніх даних.

Військова агресія російської федерації проти України, що почалася у 2022 році, стала масштабним викликом як для Марганецької громади, так і для всієї країни. Ця агресія вплинула на всі сектори економіки, фінансову спроможність суб'єктів підприємницької діяльності, загальний стан міста, включаючи екологічний стан і умови життєдіяльності населення. Військові дії, обстріли громади та інші форми агресії призвели до додаткового забруднення довкілля, руйнування інфраструктури та погіршення умов та рівня життя.

Через військову агресію російської федерації існує ризик значного погіршення всіх розглянутих показників (флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, води, повітря, ландшафту, безпеки населення та його здоров'я тощо). Військові дії та обстріли громади можуть мати непередбачувані наслідки для довкілля, які важко прогнозувати. Ці аспекти повинні бути ретельно проаналізовані після завершення військових дій відповідними фахівцями.

Реалізація заходів та проєктів, що визначені Програмою, спрямована на усунення та пом'якшення дії чинників, шкідливих для навколишнього природного середовища та здоров'я населення, забезпечення екологічної безпеки, відтворення та підтримання у належному стані природних ресурсів громади.

Стратегічна екологічна оцінка Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік проводиться з метою забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я.

За кожним пріоритетним напрямком Програми розробляється низка заходів і проєктів, частина з яких, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягає оцінці впливу на довкілля. Відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», здійснення оцінки впливу на довкілля є обов'язковим у процесі прийняття рішень про провадження планованої діяльності, визначеної пунктом 13 частини третьої статті третьої.

Використовуючи статистичні матеріали дослідження соціально-економічного стану громади, можливо сформулювати порівняльні переваги, виклики й ризики, які є основою для стратегічного вибору – формулювання стратегічних та операційних цілей розвитку громади на довгострокову перспективу і реалізація яких розпочнеться у 2026 році.

Таблиця 3.1. Ймовірні наслідки впливу на довкілля і здоров'я населення проєкту Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік

№	Вплив	Негативний вплив			Пом'якшення стану
		так	ймовірний	ні	
Атмосферне повітря					
1	Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		*		
2	Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?		*		
3	Погіршення якості атмосферного повітря?		*		
4	Поява джерел неприємних запахів?		*		
5	Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			*	
Водні ресурси					
6	Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		*		
7	Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			*	
8	Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			*	
9	Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населенню?		*		
10	Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			*	
11	Поява загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою			*	

	(зокрема таких, як паводки або підтоплення)?				
12	Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			*	
13	Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок?			*	
14	Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			*	
15	Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			*	
16	Забруднення підземних водоносних горизонтів?			*	
Поводження з відходами					
17	Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?		*		
18	Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		*		
19	Збільшення кількості відходів I – III класу небезпеки?			*	
20	Спорудження еколого – небезпечних об'єктів поводження з відходами?			*	
21	Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			*	
Земельні ресурси					
22	Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?		*		
23	Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			*	
24	Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			*	
25	Поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві			*	

	потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?				
26	Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			*	
27	Виникнення конфліктів між ухваленими завданнями ДДП та цілями місцевих громад?			*	
Біорізноманіття та рекреаційні зони					
28	Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			*	
29	Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			*	
30	Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			*	
31	Порушення або деградація середовищ існування диких видів тварин?			*	
32	Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			*	
33	Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			*	
34	Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, поява естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників			*	

	природи тощо)?				
Населення, інфраструктура					
35	Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			*	
36	Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			*	
37	Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему, зміни в структурі транспортних потоків?			*	
38	Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?			*	
39	Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			*	
40	Поява будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			*	
Екологічне управління та моніторинг					
41	Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			*	
42	Погіршення екологічного моніторингу?			*	
43	Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			*	
44	Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?		*		
Інше					
45	Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів? Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?		*		
46	Збільшення споживання		*		

	значних обсягів палива або енергії?				
47	Суттєве порушення якості природного середовища?			*	
48	Поява можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?				
49	Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			*	

На основі оцінок, представлених у таблиці 3.1, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми:

забруднення атмосферного повітря викидами автотранспорту та промислових підприємств.

Однією з найважливіших екологічних проблем громади є забруднення атмосферного повітря. Серед основних джерел забруднення атмосфери – пересувні джерела, з яких на першому місці знаходиться автотранспорт, а також підприємства промисловості.

Викиди забруднюючих речовин від автотранспорту з року в рік зростають та негативно впливають на якість атмосферного повітря в громаді. Частка автомобілів, які експлуатуються, далека від довершеності, вони здебільшого не відповідають міжнародним стандартам щодо екологічної безпеки. Основним токсичним інгредієнтом, яким забруднюється повітря під час експлуатації автомобільного транспорту, є оксид вуглецю (близько 80%). Викиди автотранспортних засобів особливо небезпечні тому, що здійснюються у безпосередній близькості від тротуарів у зоні активного пішохідного руху. Крім забруднення атмосферного повітря, міський транспорт та його супутня інфраструктура є головними забруднювачами водних об'єктів та ґрунтів нафтопродуктами.

Негативно впливають на стан довкілля і відходи автотранспортних засобів, які утворюються в процесі їх експлуатації, а саме: відпрацьовані мастила, фільтри, акумулятори, відпрацьовані шини, деталі та корпуси автомобілів та інше, утилізацію яких належним чином ще не налагоджено. Зменшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел може сприяти поліпшенню стану дорожньо-транспортної інфраструктури.

Водні ресурси – негативний вплив відсутній, можливе забруднення поверхневих та підземних водних ресурсів відсутнє. Програма не передбачає створення підприємств, діяльність яких призведе до збільшення обсягів скидів забруднених вод у поверхневі води.

земельні ресурси – негативні наслідки відсутні, внаслідок реалізації Програми не передбачається змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози.

Біорізноманіття – негативні наслідки відсутні;

Об'єкти природно-заповідного фонду та екомережі - наслідки відсутні. Так як в межах Марганецької міської територіальної громади наявні території Смарагдової, порядок розробки планів управління Смарагдовими територіями поки не передбачений національним законодавством і якісне управління Смарагдовими територіями буде можливе тільки після прийняття відповідного національного законодавства, при реалізації Програми необхідно приділити увагу питанням запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впливу на них, хоча на даний час проект Програми не містить цілей чи завдань, які передбачають конкретну діяльність на територіях Смарагдової мережі. У випадку реалізації завдань Програми, які будь-яким чином могли би здійснювати вплив на об'єкти Смарагдової мережі, вони мають пройти оцінку впливу на довкілля до початку планової діяльності. На даний час інформація про такі проекти відсутня.

Клімат - негативні наслідки відсутні;

Населення та інфраструктура – наслідки позитивні: поліпшення санітарно-епідеміологічної та санітарно-епізоотичної ситуації на території громади; негативного впливу на стан здоров'я чи захворюваність населення не очікується;

Поводження з відходами - проблема відходів є однією з ключових екологічних проблем громади: накопичення відходів як у промисловому, так і побутовому секторі негативно впливає на стан довкілля і здоров'я людей.

РОЗДІЛ 4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Основні чинники та критерії для визначення головних екологічних проблем, у тому числі пов'язаних із забрудненням атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту.

Екологічні проблеми в громаді пов'язані з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Промислове підприємство гірничо-металургійного комплексу і транспорт є основними джерелами забруднення повітряного басейну.

Забрудненням водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства.

Існуючі системи водопостачання та водовідведення знаходяться переважно в незадовільному стані, очисні споруди потребують ремонту та реконструкції.

За останні роки моніторингові дослідження якості води поверхневих водойм вказують на погіршення стану річок. Споживацьке ставлення до річок впродовж десятиріч призвело до їх катастрофічного виснаження.

Основною проблемою якості поверхневих вод залишається інтенсивне забруднення їх зворотними водами промислових, сільськогосподарських підприємств, комунального господарства. Зі стічними водами у водні об'єкти потрапляє велика кількість біогенних та хлорорганічних речовин токсичної дії, мінеральних солей та інші.

Проблемами щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти.

Утилізація високомінералізованих шахтних вод, яка являється складною і поки що не вирішеною екологічною проблемою усієї України, яку можливо вирішити тільки на державному рівні.

Поводженням з відходами I – III класів небезпеки.

На підприємствах громади протягом 2020 року утворилося 630,2 тис. тонн відходів. Із загального обсягу утворених відходів 0,164 тис. тонн становлять відходи I-III класів небезпеки.

Близько 42,9 % (270,4 тис. тонн) утилізовано, у т.ч. 0,0031 тис. т - відходи I-III класів небезпеки, спалено – 0, видалено у спеціально відведені місця чи об'єкти 0,102 тис. т відходів (з них відходи I-III класів небезпеки - 0).

Найбільшу частку утворення відходів у 2020 році становлять тверді побутові відходи.

Загрозою біорізноманіттю є видалення зелених насаджень під інфраструктуру, комунікації тощо. Тому збереження біотичного і ландшафтного різноманіття шляхом створення нових та вдосконалення існуючих заповідних територій, формування регіональної екологічної мережі є одним з пріоритетних напрямків розвитку заповідної справи в громаді.

В зелену зону громади входять ліси долини р. Томаківка, Ревун (ліси водоохоронної зони, прируслові, заплавні), які виконують санітарно-гігієнічну, естетичну та рекреаційну роль, ландшафтний заказник Грушівка, ботанічна пам'ятка природи Білі Тополі.

Ландшафтний заказник Грушівка являє собою джерело оновлення природного середовища, збереження та відновлення чисельності популяції багатьох рідкісних видів рослин і тварин (рішення облради від 27.12.2011 №218-10/VI).

Ботанічна пам'ятка природи Білі тополі - штучне насадження тополя білого 28-річного віку, висотою 22-24 м, діаметром 28-30 см (рішення облвиконкому від 22.06.1972 №391), розташована у 2 км від південної околиці м. Марганця.

Відповідно до проекту схеми формування екологічної мережі Дніпропетровської області, затвердженого рішенням Дніпропетровської обласної ради від 24.03.2015 №680-34/IV, на території громади є відновлювальна техногенна ділянка екомережі «Басансько-Грушівський» і нововиділена ключова територія екомережі Нікопольського району «Марганецький міський». Також в межах Марганецької громади наявні території Смарагдової мережі.

Землі природно-заповідного фонду громади, а також землі територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову, естетичну, господарську цінність і є відповідно об'єктами комплексної охорони, належать до земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного або історико-культурного призначення. На землях природно-заповідного фонду та ін. природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, яка негативно впливає або може негативно впливати на стан природних та історико-культурних комплексів та об'єктів чи перешкоджає їх використанню за цільовим призначенням. Межі територій та об'єктів природно-заповідного фонду встановлюються в натурі відповідно до законодавства. До встановлення меж територій та об'єктів природно-заповідного фонду в натурі їх межі визначаються відповідно до проектів створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.

Зростає перелік видів судинних рослин, водоростей, грибів мохів, лишайників та представників фауни, яким загрожує небезпека.

Важливим фактором загрози тваринному світу є шумове забруднення, яке є чинником стресу для тварин та змушує їх залишати оселища, втрачати кормову базу, змінювати шляхи міграції. Особливо актуальною ця проблема є для птахів, які здійснюють щорічні міграції на тисячі кілометрів.

РОЗДІЛ 5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Відповідно до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та іншої нормативно-правової бази України ДДП повинен враховувати низку зобов'язань: пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів; виконання низки заходів, що гарантують екологічну безпеку середовища для життя і здоров'я людей, а також запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища; забезпечення загальної доступності звіту СЕО відповідно до вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації»; надання інформації щодо обґрунтованого нормування впливу планової діяльності на навколишнє природне середовище; оцінка ступеню антропогенної зміни територій, сукупної дії факторів, що негативно впливають на екологічну ситуацію.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля стосуються заходів щодо охорони земельних ресурсів, лісів, повітряного, водного та ґрунтового середовища.

Основні принципи екологічного захисту навколишнього середовища передбачають: дотримання нормативів гранично допустимих рівнів екологічного навантаження на природне середовище та санітарних нормативів; збереження та раціональне використання цінних природних ресурсів тощо.

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини – невід'ємна умова сталого економічного та соціального розвитку України. З цією метою Україна здійснює на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року». Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (далі - Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-УШ від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку».

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів. Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 04.06.2017 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, що регулюють відносини, пов'язані з одержанням документів дозвільного характеру щодо спеціального водокористування», яким внесено зміни до Водного кодексу України в частині процедури отримання дозволів на спеціальне водокористування.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;

постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;

Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;

наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;

постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються Законом України «Про охорону атмосферного повітря». Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;

постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;

постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;

посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря; максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами», який набрав чинності 09.07.2023 року та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами.

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так, Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). У разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності

(ст. 21). Крім цього, в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059- УШ від 23.05.2017).

Нормативно-правова база СЕО в Україні

Основними нормативно-правовими актами, які регулюють здійснення стратегічної екологічної оцінки в Україні, є:

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку»;

Протокол про стратегічну екологічну оцінку (далі – Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті. Протокол про СЕО ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015) і є частиною українського законодавства.

На виконання вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку», а також з метою приведення у відповідність до нього інших підзаконних актів, було прийнято ряд нормативно-правових документів, а саме:

постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 23 січня 2019 року № 128;

постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 23 січня 2019 року № 45;

постанова Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2020 року № 1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення»;

«Критерії визначення наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», затверджені наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 28.10.2020 № 213, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 04 січня 2021 року за № 9/3563.

Наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018 № 296 були затверджені «Методичні рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування». Цей документ носить рекомендаційний характер. Зміни до нього вносилися наказами Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 грудня 2018 року № 465 та від 18 липня 2019 року № 260.

РОЗДІЛ 6 Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків.

Згідно із «Методичними рекомендаціями із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування», затвердженими наказом Міністерства екології та природних ресурсів України від 10.08.2018

№ 296, наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення – це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенний), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодії цих факторів.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років) – при реалізації будівництва різних об'єктів комунальної, соціальної, інженерної та транспортної інфраструктури, промисловості. При цьому на кожному етапі в процесі будівництва та подальшої експлуатації об'єктів будуть виникати негативні наслідки у вигляді утворення відходів, порушення рослинного покриву під час провадження планованої діяльності, збільшення кількості автотранспорту. Можливо, потрібно буде проводити видалення зелених насаджень, зняття і складування поверхневого шару ґрунту. Також під час виконання будівельних і монтажних робіт слід очікувати допустимий негативний вплив на атмосферне повітря, рослинний і тваринний світи, ґрунти та водні ресурси. Крім того, при роботі двигунів будівельних машин, механізмів та автотранспорту на навколишнє середовище буде чинитися шумовий вплив – акустичне забруднення. За тривалістю зазначені види впливу будуть носити тимчасовий характер, обмежений розрахунковим терміном будівництва, по межах впливу – локальне, обмежене простором ведення будівельних робіт. Проте всі ці впливи відносяться до тимчасових і не стануть причиною суттєвого довгострокового погіршення екологічної рівноваги екосистем населеного пункту.

До довгострокових наслідків (50-100 років) відносяться впливи постійного характеру – викиди і скиди, шум, утворення відходів, додаткове споживання ресурсів.

Основна кількість забруднюючих речовин, що викидаються в атмосферне повітря, є відпрацьовані гази техніки та автотранспорту. Токсичність відпрацьованих газів обумовлюється змістом у них окису вуглецю й діоксиду азоту, кількість яких залежить від кількості спожитого палива та технічного стану двигунів.

Непостійними довгостроковими впливами є роботи, пов'язані з реконструкцією об'єктів, консервацією, припиненням їх існування, перепрофілюванням, заміною обладнання та устаткування, модернізацією тощо.

За походженням екологічний вплив може бути первинним, тобто безпосередньо пов'язаним з впливом проєкту на екосистему (забруднення атмосфери при будівництві та експлуатації продуктами згорання палива та викидами пилу при проведенні земляних робіт і переміщенні автотранспорту в межах будмайданчика) та вторинним, що є наслідком первинних змін в екосистемі.

Вторинні наслідки – пряма повна або часткова зміна елемента навколишнього середовища, яка призведе до руйнування, зміни навколишнього середовища (наприклад, забруднення природних місць проживання нанесе шкоду видам фауни, які залежать від цього середовища проживання).

Під **кумулятивними впливами** розуміється сукупність впливів від реалізації планованої діяльності та інших, що існують або плануються в найближчому майбутньому, видів людської діяльності, які можуть призвести до значних негативних або позитивних впливів на навколишнє середовище або соціально-економічні умови, і які б не виявилися в разі відсутності інших видів діяльності, крім самої планованої діяльності.

Кумулятивні ефекти можуть виникати з незначних за своїми окремими діями факторів, які, працюючи разом протягом тривалого періоду часу, поступово накопичуючись, підсумовуючись згодом в одному і тому ж районі, можуть викликати значні наслідки. Акумуляція впливів відбувається в тому випадку, коли антропогенний вплив або інші фізичні чи хімічні впливи на екосистему протягом часу перевершують можливість їх асиміляції або трансформації. При дотриманні та виконанні всіх передбачених комплексних захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин, не передбачається. Детальна оцінка кумулятивного впливу буде можлива в процесі експлуатації території з урахуванням даних моніторингу навколишнього середовища та проведення відповідних розрахунків. Змін клімату і мікроклімату в результаті планованої діяльності не очікується, оскільки в результаті впровадження проєктних рішень відсутні значні виділення теплоти та парникових газів. Особливості кліматичних умов, які сприяють зростанню інтенсивності впливів планованої діяльності на навколишнє середовище, відсутні. Обрана технологія розміщення забудови є більш екологічно безпечною.

Синергічні наслідки – сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремого компонента. Можливий сумарний ефект деяких речовин при викиді забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Коротко- та середньострокові наслідки (1, 3-5, 10-15 років). З боку соціально-економічних умов провадження діяльності буде мати позитивний наслідок: збільшення території під забудову садибними ділянками, що призведе до збільшення чисельності населення, створення нових робочих місць, що сприятиме зайнятості населення.

Тимчасові наслідки для довкілля – при виконанні підготовчих та будівельних робіт вплив на навколишнє середовище на атмосферне повітря матиме короткочасний та локальний характер; викиди здійснюватимуться при роботі будівельних машин та механізмів, при здійсненні зварювальних робіт, земляних робіт, при фарбуванні металевих поверхонь, при функціонуванні планованих підприємств.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, – це будь-які ймовірні наслідки реалізації завдань Програми для біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодії цих факторів.

В процесі стратегічної екологічної оцінки був здійснений аналіз впливу реалізації заходів Програми як на окремі компоненти навколишнього природного середовища, так і на сукупний вплив на природні процеси та комплекси. Значного негативного впливу під час впровадження діяльності на довкілля та здоров'я населення не передбачається.

Серед основних ймовірних екологічних наслідків, пов'язаних з реалізацією Програми, є наступні:

атмосферне повітря – можливе забруднення від стаціонарних джерел (промислових підприємств) та пересувних джерел. З метою покращення стану атмосферного повітря розглядається можливість зменшення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря за рахунок впровадження заходів з охорони атмосферного повітря;

грунти – можливе забруднення, засмічення та порушення ґрунтів від неочищених господарсько-побутових стічних вод, від поверхневих вод.

Основними завданнями Програми щодо недопущення та зниження ризику забруднення ґрунтів є реконструкція каналізаційних очисних споруд та мереж водовідведення;

поводження з відходами – можливе забруднення і засмічення ґрунтів, забруднення ґрунтових вод та інше, в зв'язку з незадовільним рівнем вивезення та роздільного збору твердих побутових відходів, з незадовільною організацією планової очистки по збору та своєчасному видаленню відходів.

Основним напрямком роботи у сфері поведінки з відходами залишається вирішення питання щодо будівництва на території громади заводу з переробки відходів.

З метою покращення існуючої ситуації:

для територій з природоохоронним статусом – реалізація заходів Програми запланована за межами територій та об'єктів природно-заповідного фонду, їх охоронних зон, земель природно-заповідного фонду України, територій та об'єктів, що мають особливу екологічну, наукову і естетичну цінність, та об'єктів комплексної охорони, в зв'язку з чим можна зробити висновок, що реалізація завдань Програми не матиме впливу на території з природоохоронним статусом.

Транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення – зважаючи на географічне положення територій, на яких заплановано реалізацію завдань Програми, транскордонні наслідки реалізації рішень Програми для довкілля, у тому числі здоров'я населення, відсутні та не очікуються.

Таким чином, реалізація завдань Програми має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля. Разом з тим реалізація багатьох завдань має призвести до покращення екологічної ситуації в громаді.

Затвердження Програми, зважаючи на комплексність рішень, що обумовлюється необхідністю збалансованого розвитку екологічної складової, а також наукові дослідження у цій галузі у короткостроковий період (1-3 роки) буде мати незначний вплив на стан довкілля, який буде обумовлений впливом існуючих незмінних факторів.

Реалізація завдань Програми буде мати позитивний вплив на рівень здоров'я населення, тобто сприятиме зниженню рівня захворюваності населення, що є важливим індикатором розвитку на середньостроковий та довгостроковий період. У разі продовження розпочатої роботи вплив не буде відрізнятися від короткострокового.

До довгострокових наслідків відноситься питання забруднення атмосферного повітря, що склалося під впливом кліматичних умов. Значного негативного впливу під час реалізації заходів Програми на довкілля та здоров'я населення не передбачається

В межах Марганецької міської територіальної громади наявні території Смарагдової мережі. Порядок розробки планів управління Смарагдовими територіями поки не передбачений національним законодавством і якісне управління Смарагдовими територіями буде можливе тільки після прийняття відповідного національного законодавства. При реалізації Програми необхідно приділити увагу питанням запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків впливу на ці території, хоча на даний час проєкт Програми не містить цілей чи завдань, які передбачають конкретну діяльність на територіях Смарагдової мережі. У випадку реалізації завдань Програми, які будь-яким чином могли би здійснювати вплив на об'єкти Смарагдової мережі, вони мають пройти оцінку впливу на довкілля до початку планової діяльності. На даний час інформація про такі проєкти відсутня.

РОЗДІЛ 7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік

Для запобігання, зменшення та пом'якшення можливих негативних наслідків виконання Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік передбачається реалізація наступних заходів:

З метою зміцнення здоров'я населення та зниження рівня інвалідності та смертності, забезпечення доступної та якісної медичної допомоги населенню громади, покращення дієвості та ефективності надання медичних послуг пацієнтам на всіх рівнях надання медичної допомоги Програмою передбачено:

функціонування спроможної мережі закладів охорони здоров'я, які будуть гарантувати охоплення населення ефективним, доступним та безоплатним медичним обслуговуванням та спрямування до них першочергових ресурсів, які дозволять стало функціонувати системі та забезпечити її розвиток;

розвиток реабілітаційних центрів;

розвиток послуг з психічного здоров'я;

запобігання та лікування серцево-судинних та судинно-мозкових хвороб;

охоплення дітей щепленнями проти вакцинованих інфекцій.

З метою забезпечення екологічної безпеки шляхом запобігання й мінімізації негативного впливу людської діяльності на навколишнє природне середовище, раціональне використання і збереження природних ресурсів, перехід до сталого, екологічно збалансованого розвитку громади, Програмою передбачено:

- розбудова системи екологічного моніторингу;
- зменшення забруднення повітря;
- рекультивація порушених земель та родючості ґрунтів, скорочення відчуження земель;
- поліпшення та вдосконалення сфери збору, утилізації та переробки твердих побутових відходів;
- підвищення ефективності у сфері поводження та утилізації промислових відходів;
- підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами;
- розвиток альтернативної енергетики;
- підвищення енергоефективності та енергозбереження. будівництва, реконструкції систем водопостачання та водовідведення, упровадження прогресивних методів очистки стічних вод; реконструкція, будівництво, ремонт систем зливової каналізації.

Атмосферне повітря і клімат. Для зменшення впливу викидів шкідливих речовин (у т.ч. генерованих автомобільним транспортом) в атмосферу на якість повітря та клімат, доцільно:

- створювати території зелених насаджень обабіч автошляхів;
- стимулювати заходи з підвищення енергетичної ефективності і енергозбереження у всіх галузях економіки громади.

Водні ресурси. Для забезпечення екологічної безпеки водних ресурсів у громаді та запобігання потрапляння стічних вод домогосподарств та підприємств у ґрунт та поверхневі води необхідно:

- здійснювати постійний моніторинг та контроль за дотриманням норм водоохоронного законодавства.

Земельні ресурси. Для запобігання забрудненню ґрунтів та зниженню їхньої родючості слід:

- здійснювати рекультивацію земель сільськогосподарського призначення, які зазнали негативного екологічного впливу;
- створювати лісові захисні насадження на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та полезахисних смуг;
- вести громадський контроль за веденням лісового господарства на території громади;
- здійснювати масово-роз'яснювальну роботу для попередження підпалів сухоостою та незаконної вирубки лісів;
- своєчасно викошувати узбіччя, зони зелених насаджень, парків, скверів, місць загального користування згідно затверджених Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 N 105(зі змінами);
- здійснювати ліквідацію аварійних, фаутичних дерев та сухоостою згідно вимог Порядку видалення зелених насаджень у населених пунктах,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.2006 р. № 1045 (зі змінами);

- проводити інвентаризацію зелених насаджень та їх оборону відповідно до наказу Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 №226 «Про затвердження Інструкції з інвентаризації зелених насаджень у населених пунктах України» (зі змінами);

- проводити висадку саджанців дерев і квітів, розбивку клумб, квітників тощо в громадських місцях.

Поводження з відходами. Для запобігання забрудненню території громади ТПВ, у т. ч. появи несанкціонованих сміттєзвалищ, необхідно:

- регулярно провадити моніторинг появи стихійних сміттєзвалищ в місцях скупчення населення (громадські простори, осередки дозвілля та рекреації) та своєчасно їх ліквідовувати;

- активізувати роботу підприємства, який займається збором та вивезенням ТПВ, з укладення договорів з домогосподарствами на вивезення ТПВ;

- посилити просвітницьку діяльність щодо екологічної культури місцевих мешканців не лише серед дітей, але й серед осіб зрілого віку.

Окрім зазначеного, доцільно постійно налагоджувати співпрацю громадських організацій та органів місцевого самоврядування громади з міжнародними організаціями та фондами, що співфінансують проекти у сферах екології та охорони довкілля, залучити бізнес до реалізації місцевих екологічних програм і проектів.

Програми не містить цілей чи завдань, які передбачають конкретну діяльність на територіях Смарагдових мереж. У випадку реалізації завдань Програми, які будь-яким чином могли би здійснювати вплив на об'єкти Смарагдової мережі, вони мають пройти оцінку впливу на довкілля до початку планової діяльності. На даний час інформація про такі проекти відсутня.

РОЗДІЛ 8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік розроблена з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії розвитку Марганецької міської територіальної громади на період до 2027 року, затвердженої рішенням Марганецької міської ради від 22.12.2022 року № 979 - 46/VIII (зі змінами).

Зважаючи на комплексність рішень Програми, що обумовлюється необхідністю виконання стратегічних цілей, призначених для різних видів діяльності, здійснюється розгляд виправданих альтернатив планованих рішень.

Сценарії розвитку з метою вибору виправданих альтернатив – один із методів прогнозування, окремий розділ стратегічного управління, що посідає проміжну позицію між експертними методами оцінювання та методами математичного моделювання. Традиційно розглядають три альтернативи, а саме:

Альтернатива 1: «Нульовий сценарій» – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування.

Альтернатива 2: «Оптимістичний сценарій» – затвердження проєкту Програми із виконанням передбачених заходів та врахуванням пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Альтернатива 3: «Реалістичний сценарій» – затвердження проєкту Програми, але частина передбачених заходів, які враховані у відповідних місцевих цільових програмах, не реалізується через обмежені можливості міського бюджету.

При гіпотетичному «нульовому» сценарії не затверджується проєкт Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік. Цей сценарій може розглядатися як продовження поточних тенденцій щодо стану довкілля, в тому числі здоров'я населення. За цим сценарієм зберігається продовження поточних несприятливих тенденцій щодо економічного, соціального та екологічного стану території громади. За даним варіантом подальший стабільний розвиток громади, очевидно, є проблематичним; можливе значне загострення соціально-економічних, екологічних, комунальних проблем, призведе до зниження якості життя, погіршення умов життя та добробуту населення.

Реалізація «оптимістичного сценарію», що передбачає затвердження та виконання Програми із врахуванням пропозицій і зауважень від громадськості та органів влади, дозволить врахувати додаткові запропоновані природоохоронні заходи, стабілізувати екологічну ситуацію та поліпшити стан навколишнього природного середовища, зменшити техногенне навантаження на складові довкілля, забезпечити збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів та сформувати у жителів громади екологічну культуру. Крім вищеперерахованого, однією з основних цілей Програми є покращення якості життя для населення громади, тому врахування пропозицій від громадськості є особливо важливим. У разі врахування пропозицій та зауважень від громадськості та органів виконавчої влади, Програма буде більш ефективною та екологічно збалансованою, тому її затвердження необхідне для подальшого розвитку Марганецької міської територіальної громади.

У разі реалізації «реалістичного сценарію» будуть виконані лише ті заходи Програми, які матимуть необхідні обсяги фінансування через місцеві цільові програми в залежності від реальних можливостей міського бюджету. Цей сценарій може призвести до погіршення екологічної ситуації і продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів. Крім цього, рівень життя населення за основними показниками його оцінки може залишитися без змін. Не буде забезпечено виконання основних екологічних індикаторів Програми.

Проектом документа державного планування визначено пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку Марганецької міської територіальної громади. Для кожного з визначених напрямів проекту документа державного планування розробляються завдання та шляхи виконання поставлених завдань. Шляхи виконання передбачають низку заходів та проєктів, серед яких можуть бути види діяльності, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Відмова від реалізації документа державного планування забезпечить відсутність появи нових джерел впливу на довкілля від реалізації завдань Програми. Забруднення компонентів довкілля залишиться на існуючому рівні, з подальшим поступовим погіршенням якості атмосферного повітря населених пунктів громади, поверхневих та підземних вод, збільшенням обсягів накопичення побутових та промислових відходів.

Оскільки серед пріоритетних цілей Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік є цілі, безпосередньо спрямовані на підтримку задовільного стану довкілля, то їх невиконання призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля та санітарно-гігієнічних умов проживання населення громади. Зокрема, це стосується наступних заходів:

- поліпшення якості атмосферного повітря: зменшення рівня забруднення атмосферного повітря;

- покращення стану водних ресурсів: зменшення обсягів скидів у водойми шляхом реконструкції та будівництва очисних споруд;

- розвиток природно-заповідного фонду та збереження біологічного, ландшафтного різноманіття: встановлення меж територій та об'єктів природно – заповідного фонду;

- забезпечення доступу громадськості до інформації про стан навколишнього природного середовища.

Тому, у разі не затвердження цієї Програми та не реалізації заходів не забезпечуватиметься досягнення цілей Стратегії розвитку Марганецької міської територіальної громади на період до 2027 року. Несхвалення документа державного планування унеможливилює виконання природоохоронних заходів.

Найсприятливішим варіантом буде «оптимістичний сценарій» – затвердження запропонованої Програми. Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку Марганецької міської територіальної громади.

Опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення.

Програма соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік розроблена з урахуванням довгострокових пріоритетів Стратегії розвитку Марганецької міської територіальної громади на період до 2027 року, затвердженої рішенням Марганецької міської ради від 22.12.2022 року № 979-46/VIII (зі змінами від 14.08.2025 року №2276-58-1/VIII); та визначає пріоритетні цілі

соціально-економічного розвитку громади: забезпечення стабільної роботи всіх сфер життєдіяльності громади, організація безпечних умов проживання в період дії воєнного стану, ефективне вирішення соціальних і гуманітарних питань; подальший розвиток системи надання якісних та доступних освітніх, медичних, соціальних послуг; сприяння соціальній адаптації захисників та захисниць України, що повертаються з війни; модернізація об'єктів житлово-комунального господарства для подальшої їх ефективності; стабілізація економічного розвитку та поступове його нарощення, створення сприятливих умов для діяльності всіх суб'єктів господарювання.

Сценарії розвитку з метою вибору виправданих альтернатив – один із методів прогнозування, окремий розділ стратегічного управління, що посідає проміжну позицію між експертними методами оцінювання та методами математичного моделювання.

Традиційно розглядають три альтернативи, а саме:

Альтернатива 1: “Нульовий сценарій” – тобто опис, прогнозування та оцінка ситуації у випадку незатвердження або не реалізації зазначеного документа державного планування.

Альтернатива 2: “Оптимістичний сценарій” – затвердження проекту Програми із виконанням передбачених заходів та врахуванням пропозицій і зауважень до Програми від громадськості та органів виконавчої влади.

Альтернатива 3: “Реалістичний сценарій” – затвердження проекту Програми, але частина передбачених заходів, які враховані у відповідних обласних цільових програмах, не реалізуються через обмежені можливості бюджету на 2026 рік.

При гіпотетичному “нульовому” сценарії не затверджується проект Програми соціально-економічного та культурного розвитку Дніпропетровської області на 2026 рік. Цей сценарій може розглядатися як продовження поточних тенденцій щодо стану довкілля, в тому числі здоров'я населення. За цим сценарієм зберігається продовження поточних несприятливих тенденцій щодо економічного, соціального та екологічного стану території громади. За даним варіантом подальший стабільний розвиток громади, очевидно, є проблематичним, можливе значне загострення соціально-економічних, екологічних, комунальних проблем, призведе до зниження якості життя, погіршення умов життя та добробуту населення. Крім того, не забезпечуватиметься досягнення цілей Стратегії розвитку Марганецької міської територіальної громади на період до 2027 року.

Реалізація “оптимістичного сценарію”, що передбачає затвердження та виконання Програми із врахуванням пропозицій і зауважень від громадськості та органів виконавчої влади дозволить врахувати додаткові запропоновані природоохоронні заходи, стабілізувати екологічну ситуацію та поліпшити стан навколишнього природного середовища, зменшити техногенне навантаження на складові довкілля, забезпечити збалансованість процесів використання і відтворення природних ресурсів та сформувати у жителів громади екологічну культуру. Крім вищеперерахованого, однією з основних цілей Програми є покращення якості життя для населення громади, тому врахування пропозицій від громадськості є особливо важливим. У разі врахування пропозицій та зауважень від громадськості та органів виконавчої

влади Програма буде більш ефективною та екологічно збалансованою, тому її затвердження необхідне для подальшого розвитку Марганецької міської територіальної громади.

У разі реалізації “реалістичного сценарію” будуть виконані лише ті заходи Програми, які матимуть необхідні обсяги фінансування через місцеві цільові програми в залежності від реальних можливостей місцевого бюджету. Цей сценарій може призвести до погіршення екологічної ситуації і продовження подальшого зносу інфраструктури, неефективного використання енергоресурсів. Крім цього, рівень життя населення за основними показниками його оцінки може залишитися без змін. Не буде забезпечено виконання основних екологічних індикаторів Програми.

Проектом документа державного планування визначено пріоритетні напрями економічного і соціального розвитку громади. Для кожного з визначених напрямів проекту документа державного планування розробляються завдання та шляхи виконання поставлених завдань. Шляхи виконання передбачають низку заходів та проєктів, серед яких можуть бути види діяльності, які відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Відмова від реалізації документа державного планування забезпечить відсутність появи нових джерел впливу на довкілля від реалізації завдань Програми. Забруднення компонентів довкілля залишиться на існуючому рівні, з подальшим поступовим погіршенням якості атмосферного повітря населених пунктів громади, поверхневих та підземних вод, збільшення обсягів накопичення побутових та промислових відходів.

Оскільки серед пріоритетних цілей Програми є цілі, безпосередньо спрямовані на підтримку задовільного стану довкілля, то їх невиконання призведе до зниження якості екологічних показників стану довкілля та санітарно-гігієнічних умов проживання населення громади.

Зокрема, це стосується наступних заходів: поліпшення якості атмосферного повітря; зменшення рівня забруднення атмосферного повітря; покращення стану водних ресурсів; забезпечення доступу громадськості до інформації про стан навколишнього природного середовища.

Тому, у разі не затвердження цієї Програми та не реалізації її заходів, не забезпечуватиметься досягнення цілей Стратегії розвитку Марганецької міської територіальної громади на період до 2027 року. Не схвалення документа державного планування унеможливило виконання природоохоронних заходів. Найсприятливішим варіантом буде “оптимістичний сценарій” – затвердження запропонованої Програми. Це означає, що Програма спрямована на екологічно збалансований та інноваційний сценарій розвитку Дніпропетровської області. Виконання запланованих заходів з охорони довкілля та здоров’я населення має спиратися на використання сильних сторін громади, максимальне використання зовнішніх можливостей, врахування слабких сторін та мінімізації зовнішніх загроз.

Зміст звіту про СЕО визначався змістом та характером пропозицій, сформованих під час розробки Програми соціально-економічного та

культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік з урахуванням сучасних знань і методів оцінювання.

Для здійснення СЕО був обраний метод експертних оцінок, суть якого полягає у визначенні майбутнього на основі думок кваліфікованих спеціалістів. При цьому здійснювалось:

- збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників;
- визначення можливих чинників змін антропогенного та природного характеру;
- проведення оцінки потенційного впливу цілей на складові довкілля та на стан здоров'я й добробут населення.

В процесі аналізу стану навколишнього середовища були використані статистичні дані та офіційні дані обласних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища та реалізують державну політику у сфері охорони здоров'я.

Серед факторів, що ускладнили проведення стратегічної екологічної оцінки можна виділити - відсутність деяких статистичних відомостей.

РОЗДІЛ 9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Обов'язковою складовою процесу виконання документа державного планування є здійснення моніторингу наслідків його виконання для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а також для своєчасного вжиття заходів із запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання документа державного планування, а в разі їх виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків, вжиття заходів для їх усунення.

Моніторинг проводиться згідно з Порядком здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 р. №1272) (далі – Порядок).

Відповідно до пункту 5 зазначеного Порядку для забезпечення систематичності та об'єктивності спостережень за змінами стану довкілля визначено:

1. Зміст заходів для здійснення моніторингу та строки їх виконання.

Моніторинг фактичного впливу на довкілля, умови життєдіяльності населення та стан його здоров'я під час реалізації документа державного планування буде здійснюватися структурними підрозділами Марганецької міської ради, які визначатимуть періодичність моніторингу, перелік індикаторів, забезпечить доступ до вихідних даних та результатів моніторингу.

Для проведення моніторингу рекомендовано здійснювати наступні заходи:

– збір та аналіз інформації про поточний стан складових довкілля, включаючи значення ключових екологічних показників, зокрема порівняння фактичного стану компонентів довкілля з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження;

– порівняння захворюваності населення з минулорічними показниками – 1 раз на рік на підставі результатів державного статистичного спостереження.

Здійснення таких заходів забезпечує можливість:

– виявлення наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, а саме вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньотривалих довшострокових (на один, 3-5, 10-15, 50-100 років відповідно), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків;

– запобігання, зменшення та компенсації негативних наслідків, зумовлених виконанням документа державного планування;

– виявлення непередбачених даним Звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оскільки Програма є документом державного планування з обмеженим терміном дії, пропонується здійснювати моніторинг її виконання, обмежившись періодом від року прийняття Програми до кінця строку його дії (2026 рік).

Заходи, передбачені для здійснення моніторингу, враховують специфіку Програми, період, на який здійснюється планування, та необхідність здійснення моніторингу на різних стадіях виконання завдань Програми.

2. *Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників відповідно до кожного з визначених у звіті про стратегічну екологічну оцінку наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.*

Моніторинг наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, базується на відстеженні певних показників (індикаторів) в розрізі компонентів довкілля. Перелік показників (індикаторів) для здійснення моніторингу Програми є орієнтований (невичерпний) і, за потреби, може бути змінений (зменшений або доповнений), а саме:

1. Обсяг фінансування на виконання природоохоронних заходів;
2. Обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;
3. Обсяги стічних вод;
4. Кількість зелених насаджень;
5. Кількість виявлених та ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ;
6. Обсяг утворених відходів;
7. Кількість випадків захворюваності населення на захворювання органів дихання та злоякісні новоутворення;
8. Показник народжуваності та смертності населення;
9. Укомплектованість лікарськими посадами медичних закладів.

Здійснення моніторингу впливів виконання Програми на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, за визначеними показниками з веденням

щорічної звітності дозволить своєчасно виявляти недоліки і порушення, що негативно впливають на складові довкілля та здоров'я населення, і обґрунтувати необхідні заходи щодо їх усунення.

3. Кількісні та якісні показники, одиниці їх вимірювання та цільові значення таких показників для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення.

Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Програми вказує на те, що загалом її реалізація повинна позитивно вплинути на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельні ресурси, біорізноманіття, збереження об'єктів природно заповідного фонду, Смарагдової мережі, об'єктів культурної спадщини, системи управління відходами, а також здоров'я населення та інфраструктуру забезпечення його життєдіяльності. Водночас, під час виконання документа державного планування в результаті моніторингу реалізації передбачених в ньому цілей можуть бути виявлені впливи на довкілля, у тому числі на здоров'я населення, які мають прямі наслідки на стан навколишнього середовища, умови життєдіяльності та здоров'я населення. У такому разі перелік індикаторів для моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, в т. ч. здоров'я населення, буде доповнено відповідними індикаторами, які дозволять об'єктивно оцінити та відстежити зміни.

4. Методи визначення кожного із показників, які дають змогу швидко та без надлишкових витрат їх вимірювати.

Під час реалізації Програми будуть відстежуватись екологічні загрози для довкілля шляхом спостережень та збору наявних статистичних та звітних даних про стан довкілля, про наслідки для довкілля та здоров'я населення, які виникли за результатом реалізації передбачених у Програмі заходів місцевих програм розвитку, скерованих на досягнення стратегічних цілей. Отримані показники будуть проаналізовані та об'єктивно оцінені шляхом порівняння наявних значень з нормативними значеннями (встановленими нормативно-правовими актами) та/або з цільовими значеннями (визначеними у Звіті про стратегічну екологічну оцінку даного документа державного планування).

5. Періодичність вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» моніторинг наслідків виконання документа державного планування, у тому числі для здоров'я населення, оприлюднюється один раз на рік органом місцевого самоврядування на своєму офіційному веб сайті у мережі Інтернет, вноситься до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення. Відтак, вимірювання показників, проведення їх аналізу та співставлення із цільовими значеннями буде здійснюватися не рідше одного разу на рік.

6. Засоби і способи виявлення наявності або відсутності наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, з урахуванням можливості

виявлення негативних наслідків виконання документа державного планування, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку включають:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дозволяє отримати інформацію про вплив реалізації документа державного планування на довкілля, в т. ч. здоров'я населення;
- отримання інформації, яка може бути використана для удосконалення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірка дотримання екологічних норм, встановлених відповідними органами влади;
- відстеження процесу виконання документа державного планування відповідно до ухвалених в ньому цілей та завдань, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків для довкілля, в т. ч. здоров'я населення.

У разі виявлення систематичних відхилень від гігієнічних нормативів складових довкілля необхідно здійснювати аналіз захворюваності населення громади з метою виявлення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення, використовуючи в тому числі статистичні дані.

У разі, якщо під час здійснення моніторингу буде виявлено непередбачені Звітом про стратегічну екологічну оцінку негативні наслідки реалізації Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я жителів громади, органи місцевого самоврядування будуть вживати заходи для їх усунення, а також розглянуть пропозиції щодо внесення змін до Програми щодо запобігання подібним негативним наслідкам у майбутньому. У разі внесення суттєвих змін до Програми вона підлягатиме стратегічній екологічній оцінці.

Замовник протягом п'яти робочих днів з дня затвердження Програми розміщує на своєму офіційному веб сайті та вносить до Єдиного реєстру стратегічної екологічної оцінки затверджену Програму соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік, рішення про затвердження Програми, заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Програми, і письмово повідомляє про це орган, зазначений у статті 6 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» (центральный орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища).

РОЗДІЛ 10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Ймовірність транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у результаті прийняття та впровадження Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік – не прогнозується.

РОЗДІЛ 11. Резюме нетехнічного характеру інформації, розраховане на широку аудиторію

Головною метою Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік є відновлення економіки, соціальної та гуманітарної сфер, ліквідація пошкоджень, які зазнали виробнича, енергетична та транспортна інфраструктури внаслідок збройної агресії рф, сприяння зменшенню зовнішньої міграції значної частини населення. Провідною галуззю є промисловість, в якій зайнято більше третини всіх працюючих в громаді. При аналізі та оцінці поточного стану навколишнього середовища були використані наявні статистичні та оперативні дані.

Основними екологічними проблемами громади залишаються:

- забруднення атмосферного повітря викидами від промислових підприємств та автотранспорту;

- забруднення водних об'єктів скидами із зворотними водами промислових підприємств та підприємств житлово-комунального господарства;

- утилізація відходів гірничодобувної та інших галузей промисловості, а також поводження з відходами I-III класів небезпеки;

- порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок та забруднення підземних водоносних горизонтів;

- охорона, використання та відтворення дикої фауни і флори, проблеми природно-заповідного фонду.

Військова агресія рф призвела до цілого ряду небезпечних впливів на всі складові навколишнього природного середовища: атмосферне повітря, ґрунти та ландшафти, поверхневі та підземні води, рослинність, тваринний світ. Основна небезпека для навколишнього природного середовища в умовах воєнних дій пов'язана з ризиком забруднення через пошкодження промислових підприємств та інфраструктурних об'єктів внаслідок влучання боєприпасів або аварійне порушення їх роботи через припинення електропостачання, водопостачання, газопостачання, порушень технологічних процесів тощо.

Справжнім лихом для України і для нашої громади став підриг дамби Каховської ГЕС. Руйнування дамби Каховської ГЕС завдає великих збитків лісовому, водному та сільському господарству, оскільки інтенсифікуються ерозійні процеси, відбулась втрата зрошувальних земельних ділянок, на яких здійснено посів рослин. Крім того, відбуваються зміни кліматичних умов (вітрова ерозія висохлого мулу, перенесення мас піску і мулу, посушливі явища).

З метою зменшення негативного впливу бойових дій на навколишнє природне середовище необхідно вживати негайні заходи для захисту та відновлення екосистем на постраждалих територіях. Такі заходи можуть включати рекультивацию земель, відновлення лісових насаджень та об'єктів природно-заповідного фонду, а також заходи із запобігання подальшого забруднення. Важливо підтримувати увагу міжнародної спільноти та

суспільства до проблеми екологічних наслідків війни в Україні та вживати всіх можливих зусиль для їх усунення.

Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля визначаються законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про управління відходами», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України, Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

Реалізація Програми соціально-економічного та культурного розвитку Марганецької міської територіальної громади на 2026 рік не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги. Реалізація багатьох завдань та заходів Програми має призвести до покращення екологічної ситуації та стану здоров'я населення. Моніторинг відібраних показників (індикаторів) впровадження Програми є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля та здоров'я населення матиме Програма. Кількість показників (індикаторів) можна розширити шляхом використання таких індикаторів, для яких є моніторингові дані.

Виконавці документу:

Стельмашук А.І.

начальник управління фінансів, економіки та регуляторної політики Марганецької міської ради

Захарченко Є.В.

завідувач сектору економіки та регуляторної політики управління фінансів, економіки та регуляторної політики Марганецької міської ради

Челишева Т.В.

в.о. завідувача відділу землекористування та екології Марганецької міської ради